

110

CPI pri razvoju skupnega evropskega prostora za poklicno izobraževanje

Pri nastajanju publikacije so sodelovali:

Metka Zevnik
 dr. Klara Skubic Ermenc
 mag. Slava Pevec Grm
 Darko Mali
 Tina Klarič
 Katja Jeznik
 Veronika Šlander
 Urška Marentič
 Davorin Majkus
 Barbara Božič
 Saša Grašič
 Danuša Škapin
 mag. Tanja Logar
 Boštjan Košorok
 mag. Miha Lovšin
 mag. Mirjana Kovač
Zbrala in uredila:
 mag. Mirjana Kovač
Jezikovni pregled:
 Vlasta Kunej
Prevod v angleški jezik:
 Romana Mlačak

Naklada:
 600 izvodov

Idejna zasnova in prelom:

Saša Kerkoš
Fotografija in ilustracija:
 Saša Kerkoš
Naslovna fotografija:
 Andrija Ilić
Tisk:
 Cicero d.o.o.
Izdal in založil:
 Center RS za poklicno
 izobraževanje
Za izdajatelja:
 Metka Zevnik

Publikacija CPI pri razvoju skupnega evropskega prostora za poklicno izobraževanje je nastala na Centru RS za poklicno izobraževanje, njeno izdajo pa je omogočilo sofinanciranje Evropskega socialnega sklada Evropske unije ter Ministrstva za šolstvo in šport.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
 Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

377(082)
 658:377
 377

CPI pri razvoju skupnega evropskega prostora za poklicno izobraževanje / [pri nastajanju publikacije so sodelovali Metka Zevnik ... [et al.] ; zbrala in uredila Mirjana Kovač ; fotografija in ilustracija Saša Kerkoš]. - Ljubljana : CPI, Center RS za poklicno izobraževanje, 2007

Vsebuje tudi angl. prevod, tiskan v obratni smeri: National institute for vocational education and training in development of a common European vet area / [translation into English Romana Mlačak]

ISBN 978-961-6246-51-4
 1. Zevnik, Metka 2. Kovač, Mirjana 3. National institute for vocational education and training in development of a common European vet area
 234249216

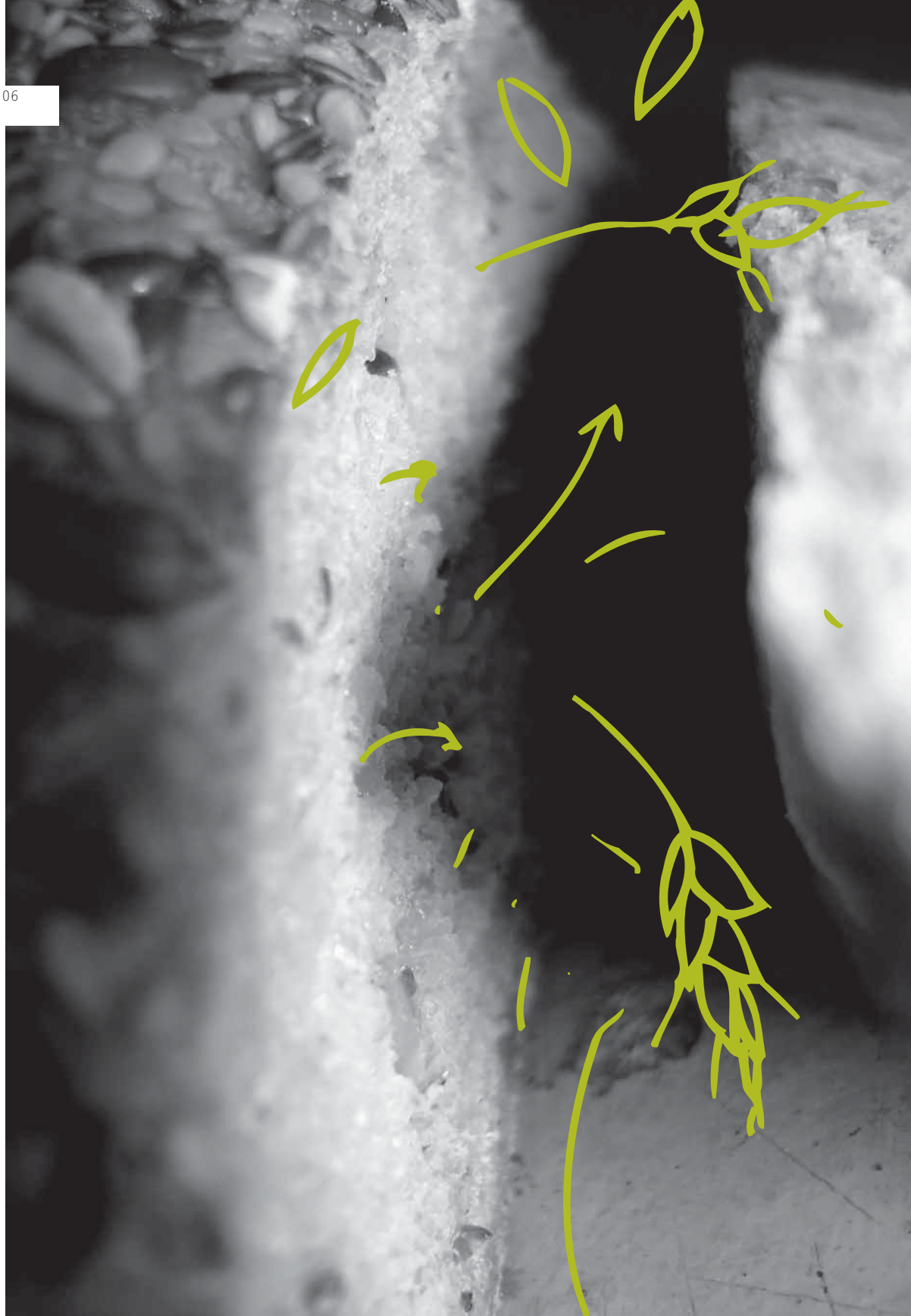
Kdo in kaj je CPI

Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje je osrednja razvojna in svetovalna institucija na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji. Med temeljne naloge Centra sodijo priprava strokovnih podlag in metodoloških izhodišč, kompetenčno zasnovanih poklicnih standardov, razvoj sodobnih modularno zasnovanih izobraževalnih programov in druge aktivnosti, ki pripomorejo k večji kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja ter povezujejo izobraževanje s področjem dela.

Kazalo

1. Uvod	07
1.1 Center RS za poklicno izobraževanje kot partner pri razvoju skupnega evropskega prostora za poklicno izobraževanje	07
1.2 Kratek ekskurz v sodobno zgodovino slovenskega poklicnega izobraževanja	10
1.3 Temeljna načela razvoja poklicnega izobraževanja v novi državi	10
1.4 Temeljne značilnosti sistema srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja	11

2. Vloga Centra RS za poklicno izobraževanje v prenovi poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji	13
2.1 Razvojna dejavnost in njena izhodišča	13
2.2 Razvoj poklicnih standardov	17
2.3 Razvoj programov poklicnega in strokovnega izobraževanja	19
2.4 Uvajanje novih izobraževalnih programov	23
2.5 Spremljanje izobraževalnih programov	25
2.6 Celostni sistem ugotavljanja in zagotavljanja (razvoja) kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju	28
2.7 Certificiranje nacionalnih poklicnih kvalifikacij	31
2.8 Izobraževanje in usposabljanje za uvajanje novih programov	34
2.9 Preprečevanje osipa	37
2.10 Publicistična dejavnost	41
2.11 Nacionalno informacijsko središče za poklicne kvalifikacije	42
2.12 Mobilnost Europass	43
2.13 Uveljavljanje in spodbujanje poklicnega in strokovnega izobraževanja	44
2.14 Mednarodno sodelovanje	46
3. Sklep	50

1. Uvod

1.1 Center RS za poklicno izobraževanje kot partner pri razvoju skupnega evropskega prostora za poklicno izobraževanje

> >> Metka Zevnik

Korenine aktualnih slovenskih sprememb v poklicnem in strokovnem izobraževanju ter usposabljanju (v nadaljevanju PSIU) segajo kar desetletje v preteklost. Leta 1996 se je spremenila zakonodaja na področju vzgoje in izobraževanja, ki je zajela tudi poklicno in strokovno šolstvo. Na podlagi evalvacije v projektu Phare MOCCA leta 2000 so se te spremembe izkazale kot ustrezne le za krajše prehodno obdobje. Pokazala se je potreba po **večji prožnosti, deregulaciji in decentralizaciji**, to pa je narekovalo korenitejše spremembe v organizaciji, načrtovanju in izvedbi izobraževalnega sistema na področju PSIU.

Strokovni svet Republike Slovenije je za poklicno izobraževanje je leta 2001 sprejel spremembe in dopolnitve Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter srednjega strokovnega izobraževanja, ki jih na kratko imenujemo **Izhodišča**. Prinašajo pomembne novosti v sistemu PSIU, še posebno pa so spodbudile pripravo novih izobraževalnih programov v skladu z evropskimi razvojnimi usmeritvami Slovenije.

Po sprejemu Izhodišč se je zastavilo vprašanje, kako jih uspešno implementirati, kakšna naj bo pot od idejne zasnove do vpeljave v šolsko prakso. Zavedali smo se, da šolam ni mogoče preprosto naložiti, naj nekatere zamisli in spremembe izpeljejo same in da je uspešnost sprememb premo sorazmerna sistematični strokovni podpori, ustreznim sistemskim mehanizmom in razvojni vpetosti pilotnih šol. Urad za šolstvo pri Ministrstvu za šolstvo in šport je leta 2002 prevzel koordinacijo medresorske naloge – pripravo Razvojnega programa implementacije izhodišč (v nadaljevanju RPI). Temeljni namen tega programa je bil razviti posodobljena izhodišča do tiste ravni, ki bo omogočilo poskusno izvajanje ter evalvacijo na pilotnih šolah, nato pa uvedbo ustreznega oblikovanega koncepta v širšo šolsko prakso. Pri pripravi in izpeljavi RPI je imel Center RS Slovenije za poklicno izobraževanje osrednjo razvojno vlogo.

Razvojni program je sledil cilju, da vzgojno-izobraževalni proces ne pomeni več dobro znanje (akademskih) podatkov oz. spretnosti, temveč razvoj kompetenc pri vsakem posamezniku, s čimer mu omogočimo usposobljenost za ustrezno ravnanje in odločanje v osebnem ter poklicnem življenju in usmerjenost v trajnostni razvoj. Kot nujnost predvideva vseživljenjsko učenje, ki bo na mnogih področjih povezano z zaposljivostjo in temeljni pogoj za ohranitev delovnega mesta.

V okviru RPI so bile razvite komponente novih, sodobnih in evropsko primerljivih izobraževalnih programov, ki temeljijo na aktualnih poklicnih standardih. Temeljna strukturna novost programa je modularna zgradba, v katero je vpeto splošno, strokovno in praktično znanje, ki omogoča tudi pregledne povezave med formalnim in neformalnim sistemom priznavanja kvalifikacij. Pomemben razvojni poudarek je bilo povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja, izrazita novost pa razvoj podlag za načrtovanje odprtega kurikula; ta obsega 20 odstotkov vsebin v učnem programu, ki omogočajo šoli povezavo s svojim delovnim okoljem in z regionalnimi potrebami. Kot podporni segment spremembam, ki uveljavljajo decentralizacijo, je bil izdelan predlog drugačnega modela za financiranje poklicnih in strokovnih šol. Za kakovostno vpeljavo prenovljenih programov je bil pripravljen načrt usposabljanja izobraževalcev. Hkrati je bil vzpostavljen projekt, v katerem so nastale podlage in smernice za preprečevanje osipa ter blažitev njegovih posledic. Prvi poskusni program se je začel izvajati na štirih pilotnih šolah 2004.

Vzporedno z opisanim procesom v Sloveniji, ki je bila takrat predpristopna članica Evropske unije, se je v prostoru Evropske unije začrtala in oblikovala pot k ciljem do 2010. V začetku je bil v lizbonski strategiji zastavljen strateški cilj, naj postane Evropa najbolj dinamično, na znanje oprto gospodarstvo. Delovni program za izobraževanje in usposabljanje do 2010 (sprejet v 2002) temelji na treh iztočnicah: izboljšati kakovost izobraževanja in usposabljanja, vsakomur olajšati dostop do izobraževalnega sistema in odpiranje svetovnim pogledom. O razvojnih ciljih poklicnega izobraževanja in usposabljanja je bila 2002 sprejeta Kopenhagenska deklaracija. Izpostavlja širjenje evropske dimenzije, povečanje preglednosti, prepoznavanje povezav med

kompetencami in kvalifikacijami in podpora zagotavljanju kakovosti. V Maastrichtskem komunikaciju (2004) so bile začrtane prioritete na ravni države v povezavi z evropsko ravni – vpeljati v prakso Kopenhagenske cilje in orodja, povečati vlaganja v PSIU, uporabljati evropske sklade, upoštevati potrebe rizičnih skupin, razvijati prožne in individualizirane učne poti, širiti partnerstvo, prepoznavati potrebe po pravem strokovnem znanju, razvijati pedagoško usposobljenost in učno okolje, podpirati razvoj zmožnosti in prepoznavati učne potrebe pri učiteljih v PSIU, vzpostavljati evropsko ogrodje kvalifikacij (EQF) ter prenosni kreditni sistem v poklicnem izobraževanju (ECVET).

Slovenija je v letu 2004 postala stalna članica Evropske unije in pridobila pravico do črpanja evropskih strukturnih skladov. Tako z nacionalnimi kot z evropskimi sredstvi iz sklada ESF je v finančnem obdobju od 2004 do 2006 nadaljevala prenovo vseh izobraževalnih programov na področju PSIU in projekte, ki razvijajo evropska priporočila. Ker gre za zelo obsežen projekt, je bilo delo porazdeljeno med Centrom RS za poklicno izobraževanje in tremi konzorciji šol.

Center je nosilec priprave poklicnih standardov; pripravil je razvojni koncept in metodologijo priprave programov, ocenjevanja znanja in zaključevanja izobraževanja ter razvil del novih programov. Hkrati vodi poskusno uvajanje, izobraževanje učiteljev in evalvacijo novosti. V okviru Centra delujeta Center Europass in Nacionalni observatorij, ki je povezan z Evropskim centrom za razvoj poklicnega izobraževanja (CEDEFOP). Dejavno sodeluje pri uresničevanju smernic Helsinškega komunikacija, kot je povečanje ugleda in privlačnosti poklicnega izobraževanja in implementacija kreditnega sistema.

Razvojne rešitve z evropskimi usmeritvami so postale obvezujoče z novim Zakonom o poklicnem izobraževanju, ki ga je slovenski parlament sprejel v 2006. Delo Centra RS za poklicno izobraževanje se močno intenzivira z izobraževanjem učiteljskih kolektivov, ki bodo v šolskem letu 2007/08 začeli izvajati novi koncept izobraževalnih programov, s katerimi se jim močno povečuje strokovna avtonomija, s tem pa tudi odgovornost.

Tako kot na vsaki razvojni poti je bilo tudi na tej mnogo dilem, vprašanj in iskanj. Tudi danes še niso vsa zaprta, saj se porajajo nova, ki so posledica razvojne vizije Evropske unije, demografske in zaposlitvene napovedi in globalizacije. Vendar se je iz tega porodila nova kakovost – skupno delo in iskanje najboljših rešitev strokovnjakov z Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Centra RS za poklicno izobraževanje, Zavoda RS za šolstvo, učiteljev in ravnateljev ter tujih izvedencev. Skupno smo iskali rešitve v šolah, podjetjih in zbornicah; med seboj so se spoznali in zbližali kolektivi šol. Nastale so številne nove strokovne in osebne vezi, ki jih bomo gojili v naslednjih letih pri podpori šolam ob vpeljevanju programskih novosti.

1.2 Kratek ekskurz v sodobno zgodovino slovenskega poklicnega izobraževanja

> >> Dr. Klara Skubic Ermenc

Sistem poklicnega izobraževanja je bil v Sloveniji v socialistični ureditvi pošolan, vezan na državnoplansko gospodarstvo. Država ga je v celoti financirala, načrtovala obseg, določala programe in zagotavljala pogoje za izvedbo. Po osamosvojitvi smo prešli v tržno gospodarstvo, na področju izobraževanja pa se lotili reforme celotnega sistema izobraževanja.

Konec sedemdesetih let smo v državi na ravni višjega sekundarnega izobraževanja vzpostavili t. i. usmerjeno izobraževanje. To je bil poseben model enotne srednje šole, ki je izhajal iz dveh splošnih smotrov: da (1) omogoči celotni populaciji pridobiti enotno podlago za nadaljnje izobraževanje, osebno rast in višjo kulturno raven ter (2) da omogoči usmeritev učencev v delo oz. v primerno smer izobraževanja. (Skupna ..., 1979) Po svojih smotrih je bil model napreden, vendar pa so se v izvedbi izkazale številne težave, ki so pripeljale do njegove opustitve. Očitano mu je bilo, da je t. i. »skupna osnova v usmerjenem izobraževanju« prezahtevna za celotno populacijo srednješolcev, kar je povzročalo nizek učni uspeh in osip dijakov, in da programi ne pripravijo dijakov dovolj dobro za vstop na trg dela. V procesu prenove niso bili zajeti delodajalci, tudi učitelji za delo v novem sistemu niso bili usposobljeni.

Z mislimi na izkušnje usmerjenega izobraževanja je leta 1992 nastala konceptualna zasnova za nov sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji. Objavljena je bila v zborniku Sistemsko urejanje poklicnega izobraževanja (ur. Medveš, Muršak, 1992). Zbornik je bil odsev raziskav in razprav, ki so potekale konec osemdesetih in začetek devetdesetih let, v njih je bil udeležen velik krog strokovnjakov z različnih relevantnih področij. Koncept, ki so ga pripravili, je bil v veliki meri bil povzet v Beli knjigi o izobraževanju v RS Sloveniji in potem še v Zakonu o poklicnem in strokovnem šolstvu (1996).

1.3 Temeljna načela razvoja poklicnega izobraževanja v novi državi

> >> Dr. Klara Skubic Ermenc

Nov koncept razvoja sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja je temeljil na tehle načelih (Medveš, Muršak, 1992):

> >> **postopnost preobrazbe sistema:** Izhajali smo iz ugotovitve, da sistema ni mogoče spremeniti čez noč, saj sprememba kakovosti dosežemo, ko spremembe posvojijo in ustvarjalno razvijajo vsi udeleženi, zlasti učitelji, in ko je prenova utemeljena na raziskavah in primerjalnih študijah. Temu načelu skušamo čim bolj zvesto slediti tudi v drugem valu posamosvojitvenega prenavljanja po letu 2001;

- > >> **socialno partnerstvo:** Gospodarstvo je zainteresirano za kakovostno strokovno osobe, zato je pomembno, da se ga kot dejavnega partnerja vključi v razvoj izobraževanja. V tržnem gospodarstvu si poklicnega izobraževanja ni mogoče zamisliti brez udeležbe, odgovornosti in vlaganj lastnikov kapitala;
- > >> **temeljna poklicna izobrazba za vse:** Sistem mora biti grajen tako, da omogoča vsakemu človeku priti do poklicne izobrazbe. Ne smemo dovoliti, da iz sistema izstopajo mladi brez kakršne koli kvalifikacije. Zato morajo biti razviti programi za različne ravni zahtevnosti in stimulirano izobraževanje odraslih;
- > >> **razvoj alternativnih poti:** Ljudem moramo omogočiti, da lahko pridejo do enakega poklica po različnih poteh, odvisno od njihovih interesov in življenjskih položajev;
- > >> **kompatibilnost z evropskimi sistemi,** ki jo je treba doseči zaradi omogočanja mobilnosti in večanja kakovosti sistema;
- > >> **razvoj programov v skladu z vsebino kvalifikacij in potrebami poklicnega področja:** Programi izobraževanja morajo nastajati tako pod vplivom šolskosistemskih zahtev kot tudi zahtev poklicne kvalifikacije konkretnih poklicnih profilov;
- > >> **izoblikovanje celotne vertikalne poklicnega izobraževanja:** Vsako poklicno področje mora razvijati celotno izobrazbeno vertikalno, tako na postsekundarni kot tudi terciarni ravni;
- > >> **prehodi med poklicnim in splošnim:** Izobraževalni sistem mora biti oblikovan tako, da omogoča resnično horizontalno in vertikalno prehodnost.

1.4 Temeljne značilnosti sistema srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja

> >> Dr. Klara Skubic Ermenc

Na temelju prej naštetih načel se je razvil sistem, ki je v svoji globalni strukturi še danes takšen, kot je bil postavljen z zakonodajo leta 1996. Da bi v bralcu omogočili boljše razumevanje delovanja našega Centra, naj v uvodu ta sistem kratko predstavimo (glej tudi shemo sistema). Za slovenski sistem srednjega (začetnega) poklicnega izobraževanja so značilni trije tipi izobraževalnih programov:

- > >> **programi nižjega poklicnega izobraževanja,** ki vodijo do poklica na ravni pomočnika oz. pomožnega delavca in trajajo dve leti. V ta program se vsako leto vpišeta dobra dva odstotka mladih, med njimi so večinoma tisti, ki niso uspešno dokončali osnovnega šolanja ali prihajajo iz šol s prilagojenim programom, zato imajo ti programi močnejšo socializacijsko in splošnoizobraževalno funkcijo. Dijak, ki uspešno dokonča program, se lahko vpiše v prvi letnik srednjega poklicnega izobraževanja;
- > >> **triletni programi srednjega poklicnega izobraževanja** usposabljaajo dijake za poklice na ravni kvalificiranih delavcev, za obrtne poklice in poklice v storitvenem sektorju. Hkrati imajo prepoznavno splošnoizobraževalno funkcijo, saj omogočajo absolventom vpis v dodatno dvoletno poklicno-tehniško izobraževanje, ki je že na ravni tehniškega izobraževanja in kot se tako konča s poklicno maturo – maturo, ki hkrati daje poklic na ravni tehnika ter

omogoča neomejen vpis na višje in visoko izobraževanje, pod določenimi pogoji pa tudi v nekatere univerzitetne programe. Gre za t. i. sistem 3 + 2, ki je alternativa v nadaljevanju opisani tehniški izobraževalni poti in katerega pomembna funkcija je krepitev vertikalne in horizontalne prehodnosti;

- > >> **štiriletni programi srednjega tehniškega oz. strokovnega izobraževanja**, ki se končajo s poklicno maturo. Za razliko od poklicnih programov so bolj usmerjeni v strokovno znanje in manj v poklicno prakso. Kljub temu sta izobrazbi, ki ju daje sistem 3 + 2 in tehniški oz. strokovni programi, enakovredni.
- > >> **Maturitetni tečaj** je enoletna oblika izobraževanja, v katero se lahko vpiše, kdor je uspešno končal srednjo poklicno ali strokovno šolo, ali tretji letnik gimnazije in je prekinil izobraževanje najmanj za eno leto, ali je dokončal osnovno šolo in uspešno opravil preizkus znanja na ravni tretjega letnika gimnazije. Maturitetni tečaj omogoča načrtno in sistematično pripravo na splošno maturo.

Nobena od izobraževalnih poti torej ni mrtvi rokav, kar bi bilo v nasprotju z zamisljivo vseživljenjskega učenja. Za horizontalno prehodnost je formalno poskrbljeno, vse poklicne in strokovne izobraževalne poti pa vodijo tudi na terciarno raven izobraževanja¹. Sistem je oblikovan tako, da je mogoče napredovanje ob uspešno dokončanih posameznih stopnjah izobraževanja brez dodatnih ovir. To omogoča sama struktura sistema, pa tudi sistem izobraževalnega programiranja, ki načeloma poteka tako, da se na enem področju sočasno pripravljajo programi za vse tipe izobraževalnih programov. Temu principu – kot bomo videli v nadaljevanju – sledi tudi priprava poklicnih standardov, ki so podlaga za pripravo programov in pomenijo naročilo gospodarstva o širini, globini in vsebini poklicnih kvalifikacij, ki jih morajo pripravljavci programov upoštevati. Tako smo uresničili načeli sodelovanja socialnih partnerjev pri programiranju in upoštevanje potreb trga dela.

Po letu 1996 in še zlasti po letu 2001 je povečana dejavnost Slovenije pa tudi Centra RS za poklicno izobraževanje izkazana na področju evropskih povezav in procesov, o tem se lahko bralec prepriča v nadaljevanju.

¹ Ob razvoju srednjega poklicnega izobraževanja se v zadnjih letih intenzivno razvija tudi področje terciarnega programa, pri čemer je Center RS za poklicno izobraževanje vključen v razvoj višjih izobraževalnih programov (short cycle programi, ki se po ISCEDU klasificirajo kot 5B programi), torej poklicnih programov, ki pripravljajo kandidate za zahtevne poklice na ravni inženirja.

2. Vloga Centra RS za poklicno izobraževanje v prenovi poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji

2.1. Razvojna dejavnost in njena izhodišča

- > >> Mag. Slava Pevec Grm

Poklicno in strokovno izobraževanje v Sloveniji se od sredine devetdesetih let prejšnjega stoletja razvija ob močni vpetosti v mednarodni prostor. Izhajajoč iz izidov razvojnega dela in evalvacij, opravljenih v okviru projektov Phare, se je umeščanje poklicnega izobraževanja okrepilo po sprejetju Kopenhagenske deklaracije o okrepljenem sodelovanju v poklicnem in strokovnem izobraževanju v Evropi, ki jo je podpisala tudi Slovenija. Od leta 2002 potekajo razvojne dejavnosti na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Poklicno in strokovno izobraževanje v Sloveniji razvijamo v skladu z nacionalnimi cilji in posebnostmi in hkrati prežemamo s cilji, načeli in instrumenti, ki so bili dogovorjeni na evropski ravni. Krepitev transparentnosti, t. j. vidnosti, primerljivosti in prenosljivosti poklicnih kvalifikacij

ij in kompetenc, priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja in kompetenc, izboljšanje kakovosti, privlačnosti in prožnosti, priprava nacionalnega ogrodja kvalifikacij in modula kreditnega sistema v poklicnem in strokovnem izobraževanju ter krepitev vseživljenjskega učenja tudi z okrepljenim svetovanjem na vseh ravneh in možnostjo, da posameznik gradi na svojih učnih dosežkih in so mu le-ti priznani, ko prehaja med izobraževalnimi programi, stopnjami in sistemi, so načela, ki jih sistematično vpenjamo v naš sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Najpomembnejše vodilo pri nadaljnjih reformnih korakih je, da je Slovenija majhna država z dvema milijonoma prebivalcev, zato je zelo pomembno, da v poklicnem in strokovnem izobraževanju izhajamo iz načel odličnosti in solidarnosti. Sistem mora biti naravnano tako, da omogoča vsakemu, tako mlademu človeku kot odraslemu, da razvije svoje močne plati ter pridobi znanje in spretnosti na ravni odličnosti. Vsakega posameznika naj se spodbuja, da bo dosegel čim višjo raven znanja in kompetentnosti, hkrati pa naj se tudi šibkim dijakom omogoči, da se bodo ob strokovni pomoči in podpori pri pridobivanju znanja usposobili za poklic.

Novi Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006) daje pravne okvire za udejanjanje naslednjih strateških ciljev:

- > >> Izboljšuje prožnost **in odzivnost** poklicnega in strokovnega izobraževanja s pripravo **modularno in odprto strukturiranih ter kreditno ovrednotenih izobraževalnih programov**, ki naj omogočijo hitro odzivanje na nove potrebe trga dela in **izbirnost**; odraslim pa omogočijo pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij in izobrazbe po delih.
- > >> Jasno je treba definirati učne izide in izobrazbene standarde v obliki usvojenih **poklicnih in ključnih kompetenc**, tj. **zmožnosti** za odgovorno, učinkovito, uspešno in etično **delovanje v kompleksnih, nepredvidljivih in spremenljivih** okoliščinah v poklicu, zasebnem in javnem življenju. Udeleženci izobraževanja si morajo pridobiti poklicne in ključne kompetence za obvladovanje najbolj celostnih in najzahtevnejših delovnih nalog v okviru posameznega poklicnega področja, za katero se izobražujejo.
- > >> **Splošno, strokovno in praktično znanje se povezuje** v koherentno in problemsko strukturiranih izobraževalnih programih, katalogih znanja, izpitnih katalogih. Cilj je doseči večjo notranjsko vsebinsko povezanost in prepletenost znanja ter razvoj poklicnih in ključnih kompetenc, ki vodijo do celostne usposobljenosti za poklic, zmožnosti sodelovanja v družbi, ki spodbujajo osebni razvoj in nadaljnje izobraževanje. Cilj je razvijati vse tri razsežnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja: izobraževati za zaposljivost, osebni razvoj in udeležbo v družbi.
- > >> Izboljšati je treba **kakovost** poklicnega in strokovnega izobraževanja z oblikovanjem celostnega pristopa k zagotavljanju kakovosti na nacionalni in šolski ravni (vzpostavitev skupin za kakovost na vsaki šoli in izvajanje samoevalvacije).
- > >> **Zmanjšati je treba osip** s ciljnim ukrepi (večjo individualizacijo in podporo posameznikom pri učenju).
- > >> Izboljšati je treba priznavanje **neformalno pridobljenega znanja** in povezovanja šolskega in certifikatnega sistema v luči vseživljenjskega učenja in nacionalnega ogrodja kvalifikacij.
- > >> S pripravo okvirnih izobraževalnih programov na nacionalni ravni in prenosom dela

odločitev pri oblikovanju kurikula na šolsko raven (predmetnik z razporeditvijo ur, odprti kurikul, izvedbeni modeli) se krepi avtonomna in razvojna vloga šol.

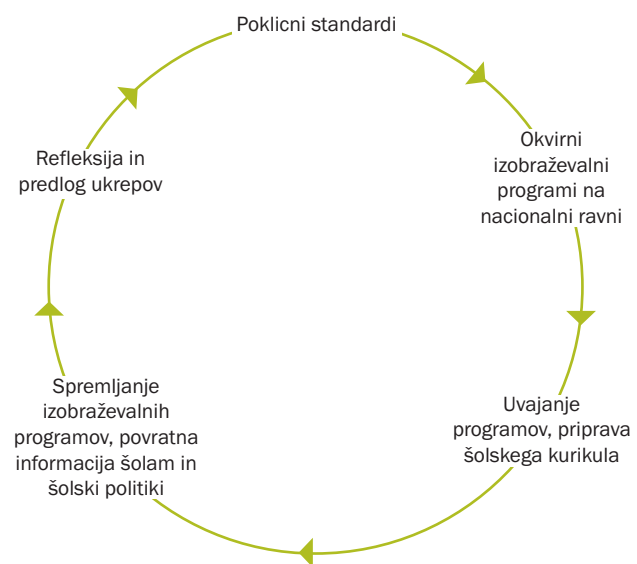
- > >> Spodbuditi se želi šole, da bodo razvile **novе metodično-didaktične rešitve**, zlasti večjo individualizacijo pouka in okrepile timsko delo vseh vključenih učiteljev. Šole se spodbuja, naj razvijajo svoje didaktično-metodično znanje, da bi se lahko kompetentneje odzvale na raznoliko populacijo, ki vstopa v institucije poklicnega in strokovnega izobraževanja.
- > >> Okrepiti je treba povezave med **raziskovanjem, učno prakso in šolsko politiko**, izboljšati relevantnost izobraževalnih programov in novih kvalifikacij za **privlačne in nove poklice** s področij okoljevarstva, turizma, informatike, komunikacije, zavarovalništva in drugih storitev.

Zastavljeni cilji se uresničujejo z obsežno kurikularno prenovo na vseh strokovnih področjih. CPI je imel od svoje ustanovitve tudi razvojno vlogo, ki se je močno okrepila prav s sredstvi Evropskega socialnega sklada. V tem času smo z razvojnimi projekti podpirali temeljne dejavnosti organizacije, hkrati pa postali poglavitni akterji v nekaterih procesih na nacionalni ravni. Svoj položaj na tej ravni smo okrepili tudi z intenzivnim sodelovanjem s tujino – v mednarodnih projektih (glej poglavje o mednarodnem sodelovanju), z gostovanji in študijskimi obiski ter z obiski tujih predavateljev. Center RS za poklicno izobraževanje je s pomočjo sredstev ESF okrepil svoje razvojne dejavnosti in pripravil ustrezne strokovne podlage, razvil koncepte in metodologije za uresničevanje zastavljenih ciljev.

Med najpomembnejšimi je zagotovo celostni pristop in metodologija priprave novih kompetenčno zasnovanih in modularno zgrajenih izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja. Celostni pristop zajema vse faze:

- > >> priprava poklicnih standardov za celotno področje,
- > >> oblikovanje okvirnih izobraževalnih programov na nacionalni ravni;
- > >> sistematično uvajanje novih izobraževalnih programov, priprava izvedbenega kurikula in usposabljanje šolskih timov; novi načini preverjanja in ocenjevanja znanja, sprotne evalvacije in refleksije;
- > >> spremljanje uvajanja izobraževalnih programov in povratna informacija šolam in šolski politiki.

Faze priprave kompetenčno zasnovanih in modularno zgrajenih izobraževalnih programov

Pomemben izid našega razvojnega dela je publikacija Kurikul na nacionalni in šolski ravni v poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006). V knjižici predstavljamo več metodologij in opisujemo strategije, ki jih uporabljajo načrtovalci nacionalnega in odprtega kurikula ter učitelji pri pripravi izvedbenih kurikulov. Da bi šolam olajšali pripravo izvedbenega kurikula, smo pripravili tudi publikacijo Priprava izvedbenega kurikula – primera dobre prakse.

Na podlagi evropskih smernic in nacionalnih razprav smo pripravili tudi model kreditnega sistema v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju. Vodimo projekt, katerega namen je priprava slovenskega ogrodja kvalifikacij, ter in smo vodilni člani nacionalnih skupin za razvoj sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v poklicnem izobraževanju.

Objavili smo publikacijo o uvajanju podjetništva v poklicno izobraževanje in razvoju podjetnostnih lastnosti mladih v poklicnem izobraževanju (Uvajanje podjetništva v poklicno in strokovno izobraževanje).

Ukvarjamo se s povezovanjem teorije in prakse in eden od najbolj oprijemljivih rezultatov našega dela je objavljena knjižica Povezovanje praktičnega pouka v šoli in na delovnem mestu.

Med naše razvojne dejavnosti sodi tudi področje dijakov s posebnimi potrebami. Za lažjo pripravo kakovostnih prilagojenih programov izobraževanja smo pripravili strokovne podlage zanje.

Naša prizadevanja so usmerjena tudi v krepitev povezovanja certifikatnega in šolskega sistema oz. odstranjanje nekaterih ovir, ki jih še zaznavamo na tem področju (usklajevanje dokumentacije in metodologij za njeno pripravo).

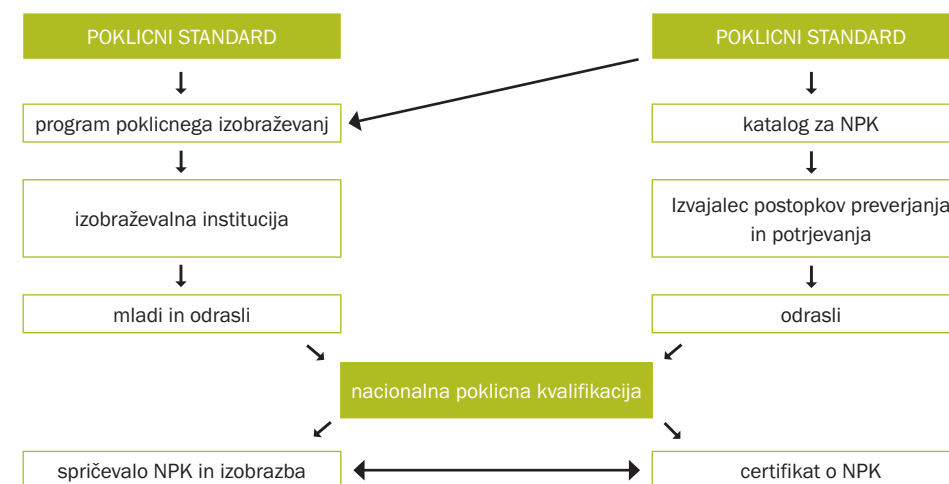
Vedno bolj pa z našimi razvojnimi prizadevanju vstopamo na raven učnega procesa: širimo svoje znanje in povečujemo intenzivnost sodelovanja s šolami na področjih načrtovanja učnega procesa, kakovostnega izvajanja in ocenjevanja dosežkov, na področju razvoja samoevalvacije šol in učiteljev, razvoja inkluzivne učne klime in še nekaterih drugih.

2.2 Razvoj poklicnih standardov

> >> Urška Marentič

Vse hitrejši razvoj gospodarstva, predvsem razvoj novih tehnologij in storitev povzroča razvoj novih poklicnih kvalifikacij. To pa zahteva razvoj novih nacionalnih poklicnih standardov, pa tudi razvoj kvalifikacij na novih poklicnih področjih. Uvajanje novih poklicnih standardov pospešuje prilagodljivost izobraževalnega sistema, ki se odziva z modularizacijo ter razvojem izobraževalnih programov za realne potrebe zaposlovanja.

Pri pripravi poklicnih standardov v Sloveniji upoštevamo tudi temeljne evropske dokumente (skupne evropske cilje v sistemih izobraževanja in usposabljanja v Evropi do leta 2010, Kopenhagensko deklaracijo in Maastrichtski komunike). Za področje priprave poklicnih standardov je pomemben zlasti Maastrichtski komunike, ki izpostavlja cilj vzpostavitve transparentnosti, kakovosti in medsebojnega zaupanja za lažjo postavitev pravnega evropskega trga delovne sile. Načelo transparentnosti upoštevamo kot temeljno načelo pri razvoju poklicnih standardov, ki so podlaga za pripravo tako izobraževalnih programov kot tudi katalogov za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije v sistemu certificiranja. Poklicni standard je torej povezovalni člen poklicnega izobraževanja in sistema certificiranja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. To pomeni, da gradimo enotni sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

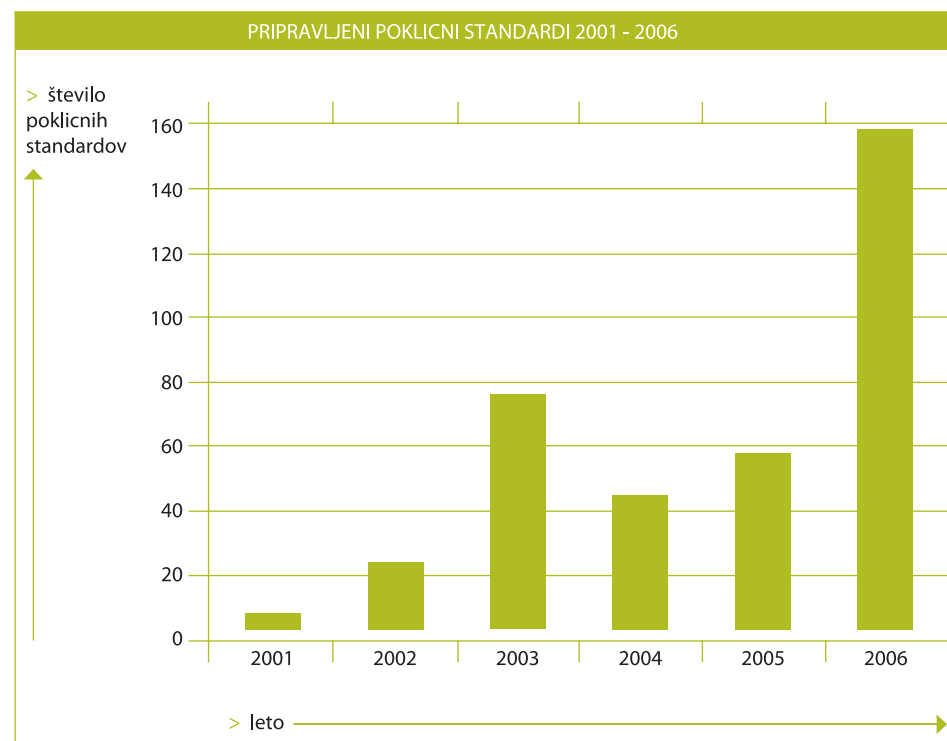

Načelo transparentnosti je vodilno načelo tudi v metodologiji za pripravo poklicnih standardov, ki določa enostavne zapise in preglednost dokumentov. Metodologija za pripravo poklicnih standardov je objavljena v brošuri in tako dosegljiva vsem zainteresiranim partnerjem, ki sodelujejo pri razvoju poklicnih standardov. Pri pripravi poklicnih standardov upoštevamo tudi primerljive dokumente v državah Evropske unije, kar tudi prispeva k mobilnosti in zaposljivosti na nacionalnem in evropskem trgu dela.

V postopkih priprave poklicnih standardov sistematično vključujemo vse najpomembnejše partnerje na nacionalni ravni pri definiranju vsebine poklicev in kvalifikacij, njihove ravni zahtevnosti ter potreb na trgu dela v prihodnjih letih. Še posebno je pomembno sodelovanje najnaprednejših subjektov s področja industrije, obrti in storitev za zgodnje odkrivanje potreb po novih kvalifikacijah.

V letih od 2001 do 2006 smo na Centru RS za poklicno izobraževanje skupaj s socialnimi partnerji razvili 351 poklicnih standardov na različnih strokovnih področjih.

Grafikon 1: Pripravljeni poklicni standardi 2001-2006

Prve poklicne standarde smo na Centru RS za poklicno izobraževanje razvili v letu 2001 za področje steklarstva. V letu 2002 smo razvijali posamezne poklicne standarde na področju tiska, računalništva, gradbeništva, varovanja. Število pripravljenih poklicnih standardov je naraslo v letu 2003 na 73 poklicnih standardov na področjih: restavracijsko, avtoservisna dejavnost, turizem, varilstvo, mehatronika, gradbeništvo, strojništvo, kmetijstvo.

V letu 2004 smo pri pripravi poklicnih standardov vpeljali celostni pristop, to pomeni pripravo kvalifikacijske strukture in razvoj poklicnih standardov za celotna strokovna področja v skladu s strategijo razvoja dejavnosti. Tako smo v letu 2004 pripravili poklicne standarde za področje oblikovanja, živilstva, gozdarstva, hortikulture, lesarstva, metalurgije, gostinstva ter v letu 2005 za področje farmacije, kamnoseštva, strojništva, prometa.

V letu 2006 je bila zahteva po pripravi povečanega števila poklicnih standardov, predvsem zaradi prenove izobraževalnih programov, ki je bila financirana s sredstvi Evropskega socialnega sklada. Na Centru RS za poklicno izobraževanje smo razvili poklicne standarde za področja: avdiovizualne tehnike in multimedijaska produkcija, promet, poslovanje in uprava, zdravstvena nega, socialne storitve. Center RS za poklicno izobraževanje je v sodelovanju s predstavniki konzorcijev srednjih šol pripravil poklicne standarde na področjih: kmetijstvo, hortikultura, gozdarstvo, živilstvo, elektrotehnika, energetika, elektronika, telekomunikacije, rudarstvo, varstvo okolja. V letu 2006 smo pripravili tudi večje število poklicnih standardov za področje vojašine v sodelovanju z Generalštabom slovenske vojske. V letu 2007 končujemo pripravo poklicnih standardov še za področja zobozdravstva, optike, veterine, kemije, izobraževanja vzgojiteljev.

2.3 Razvoj programov poklicnega in strokovnega izobraževanja

2.3.1 Razvoj srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja med 1996 in 2006

- > >> Mag. Slava Pevec Grm,
- > >> dr. Klara Skubic Ermenc

V uvodnem poglavju smo kratko opisali izhodišča za razvoj poklicnega izobraževanja v samostojni Sloveniji. Na podlagi teh izhodišč je bil leta 1996 sprejet Zakon o poklicnem izobraževanju, ki je spodbudil velik razvoj na področju poklicnih programov. Proti koncu devetdesetih smo v državi opravili številne evalvacije v tistem času doseženih rezultatov (večinoma so potekale v okviru mednarodnega projekta Phare Mocca). Evalvacije so nas opozorile na nekatere pomanjkljivosti dotedanje prenove – pereča je bila zlasti prešibka povezanost teoretičnega in praktičnega učenja. Da bi le premostili te ovire, smo leta 2001 objavili v uvodu omenjeno novo konceptualno gradivo – Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja (v nadaljevanju Izhodišča). Izhodišča za-

znamujejo »drugi val« prenovle poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji, ki je z letom 2004 prav zaradi podpore Evropskega socialnega sklada doživel izjemno velik razmah in leta 2006 dosegel vrhunec v objavi novega Zakona o poklicnem izobraževanju.

S pripravo poklicnih standardov se skušamo v državi odzivati na gospodarske, tehnološke in socialne spremembe, na nove oblike organizacije dela in uporabo informacijske tehnologije v poklicnem življenju. Pri pripravi programov izobraževanja pa poleg omenjenih dejavnikov upoštevamo načelo vseživljenjskega učenja in učenja za življenje v globalizirajoči se, večkulturni družbi, ki se sooča s številnimi okoljevarstveni izzivi in izzivi sonaravnega razvoja. Pri tem nas vodijo prenovljena Izhodišča, ki opisujejo strateško usmeritev razvoja poklicnega izobraževanja v državi, zlasti pa uvajajo nov koncept priprave izobraževalnih programov na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Od takrat uvajamo modularno grajene in kreditno ovrednotene programe z večjim deležem izbirnosti. S tem se odzivamo na potrebo po večanju prožnosti in odzivnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja. Hkrati vedno bolj večamo možnosti odraslih za pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij (certifikatni sistem) in izobraževanje po delih.

Z modulnim pristopom postopoma odpravljamo predmetno zgradbo programov, s čimer želimo okrepiti povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja. Povezave se kažejo tudi v načinu priprave katalogov znanj, v katerih skušajo pripravljavci oblikovati cilje izobraževanja tako, da povezujejo poklicne in ključne kompetence (interdisciplinarnost in integracija splošnega znanja v poklicno).

2.3.2 Koncept načrtovanja programov poklicnega in strokovnega izobraževanja

Kompetence

Na podlagi Izhodišč smo s pomočjo sredstev Evropskega socialnega sklada razvili novi koncept kurikularnega načrtovanja. V njem opredeljujemo kompetence kot razvijajoče se in izkazane zmožnosti posameznikov, ki jim omogočajo, da ustvarjalno, učinkovito ter etično delujejo v kompleksnih, nepredvidljivih in spremenljivih okoliščinah v poklicu, družbenem in zasebnem življenju.

Razvoj kompetenc vsebuje:

- > >> pridobivanje teoretičnega, konceptualnega, abstraktnega znanja (uporaba teorij, konceptov, znanja strok) – kognitivni vidik;
- > >> razvoj spretnosti in proceduralnega znanja (zmožnost reševanja problemov v različnih življenjskih in delovnih položajih) – funkcionalni vidik;
- > >> razvoj avtonomne in etične držbe v odnosu do sočloveka, skupnosti in okolja, razvoj odgovornosti, avtonomnosti – vzgojno-socializacijski vidik.

Novi koncept prinaša opredelitve treh tipov kompetenc:

- > >> **generične kompetence:** so zmožnosti, ki posameznikom omogočajo pridobiti celosten in sistemski pogled na najpomembnejše značilnosti in probleme na določenem poklicnem področju. Generične kompetence in identificirano strokovnoteoretično znanje so podlaga za skupne module za celotno področje ali celo več področij;
- > >> **poklicno specifične kompetence:** so opisane tako, da povezujejo strokovno teorijo, praktično znanje in potrebno splošno znanje v luči delovnih in poslovnih procesov in upoštevanja potreb strank. Upoštevajo se tehnološki, ekonomski, okoljevarstveni in zdravstveni elementi. Smiselno povezane poklicne kompetence povezujemo v smiselno povezane vsebinske sklope, te pa v module. Cilj je oblikovanje takšnih modulov, ki omogočajo postopno nadgrajevanje poklicne kompetentnosti učečega se. Preseči želimo predmetno razdrobljenost in zagotoviti čim večjo povezanost različnih vrst znanja;
- > >> **ključne kompetence:** pomemben cilj srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja je nadgraditi splošno znanje dijakov, ki bo prispevalo k razvoju ključnih kompetenc za uspešno sodelovanje v družbi, osebni razvoj in nadaljnje izobraževanje.

V srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju razvijamo naslednje ključne kompetence:

1. sporazumevalno zmožnost v maternem jeziku in tujem jeziku,
2. matematično zmožnost,
3. učenje učenja,
4. medkulturno kompetenco,
5. estetsko kompetenco,
6. družboslovno in naravoslovno kompetenco,
7. socialno kompetenco,
8. informacijsko pismenost,
9. varovanje zdravja in skrb za dobro počutje,
10. podjetnost.

Splošno znanje je vpeto v izobraževalne programe na več načinov:

- a) kot temeljni standard splošne izobrazbe v programih nižjega in srednjega poklicnega ter srednjega strokovnega izobraževanja v posebnem delu predmetnika;
- b) kot podporno znanje je uvrščena v strokovni del programa: v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo se opravi analiza potrebnega splošnega znanja, ki je podlaga kakovostnemu pridobivanju strokovnega znanja. To znanje se kot vsebinski sklop vključi v ustreznih strokovnih modulih;
- c) ključne kompetence, kot so učenje učenja, socialne kompetence, podjetnost, informacijska pismenost, varovanje zdravja in okolja, trajnostni razvoj, medkulturnost se vgrajujejo v vse predmete in module v izobraževalnem programu;
- č) dodatni nabor splošnega znanja lahko šola vključi v odprti kurikulum v skladu z interesi delodajalcev ali dijakov.

Moduli

Kompetence se torej združujejo v module. Module smo opredelili kot programske enote v izobraževalnih programih nižjega in srednjega poklicnega ter srednjega strokovnega izobraževanja. Modul je zaokrožena enota ciljev in vsebin, ki povezujejo strokovnoteoretično, praktično in splošno znanje. Posamezni moduli (ali več modulov) omogočajo pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije na podlagi poklicnih standardov, ki so podlaga izobraževalnemu programu in v skladu s predpisi, ki to urejajo.

Na podlagi analize poklicnih standardov pripravljavci programov izobraževanja določijo module, ki jih mora usvojiti posameznik, da pridobi določen naziv izobrazbe:

- > >> **(skupni) temeljni moduli** obsegajo temeljno strokovnoteoretično znanje in generične kompetence za neko področje (živilstvo, strojništvo);
- > >> **obvezni izbirni moduli** se določijo na podlagi meril izbirnosti: koliko modulov mora posameznik izbrati, da zadosti minimalnim kriterijem za pridobitev naziva poklicne izobrazbe. To pomeni, da se posameznik operativno usposobi za dva ali več poklicnih standardov;
- > >> **prostoizbirne module** ponudi šola v odprtem kurikulumu in lahko vključujejo še nove kvalifikacije iz drugega programa ali celo področja (pek hitre prehrane, modul pivovar).

Ena najpomembnejših odločitev pri pripravi programa je odločitev o razmerju med obveznimi in izbirnimi moduli. Iščemo odgovor na vprašanje, katere so temeljne kompetence in znanje s strokovnega področja in koliko izbirnih modulov mora nekdo izbrati, da zadosti minimalnim kriterijem za pridobitev naziva poklicne oziroma strokovne izobrazbe. Izbirni moduli omogočajo usposobitev za specifične kompetence, ki jih zahtevajo poklicni standardi, in za dodatne kompetence, ki jih predvideva odprti kurikulum. Omogočajo večjo prožnost izobraževalnih programov (šole oblikujejo specifično ponudbo) in izbirnost (dijak v okviru ponudbe izbira module v skladu z interesi).

Odprti kurikulum

V Sloveniji na nacionalni ravni pripravljamo samo 80 odstotkov strokovnega in poklicnega dela kurikula (za splošnoizobraževalni del ostajamo pri 100 odstotkih). Preostalih 20 odstotkov imenujemo odprti kurikulum. Tega opredeli šola skupaj s socialnimi partnerji na lokalni ravni. S tem smo želeli prispevati k odzivnosti programov na lokalne potrebe trga. Šola pa z njim dobi tudi možnost, da se odzove na potrebe svojih dijakov – bodisi na njihove karijerne interese bodisi kot zagotavljanje pogojev za uspešno nadaljnjo izobraževalno pot.

Področja prenove

Programne razvijamo na področjih:

- > >> tekstila in konfekcije,
- > >> oblikovanja in fotografije,
- > >> kemije in steklarstva,
- > >> optike,
- > >> tiskarstva in multimedije,
- > >> prometa in logistike,
- > >> kozmetike,
- > >> frizerstva,
- > >> ekonomije, poslovanja, trgovine in aranžerstva,
- > >> zdravstvene nege, zobozdravstva, farmacije in laboratorijske medicine ter
- > >> deloma mehatronike, računalništva, lesarstva in gostinstva.

2.4 Uvajanje novih izobraževalnih programov

- > >> Saša Grašič
- > >> Darko Mali

Uvajanje novih izobraževalnih programov je vezano na pilotno uvajanje in spremljanje izobraževalnega programa Avtoserviser. Vsako leto vključujemo v projekt dodatno prenovljene programe in nove šole. Septembra 2007 se bo tako izvajalo že 18 novih programov na 65 šolah, pri čemer je na posamezni šoli že po več novih programov; to pomeni, da se je do sedaj usposabljalno 99 programskih učiteljskih zborov za uvajanje novih programov.

Programski učiteljski zbor je tista strokovna skupina na posamezni šoli, ki avtonomno in na podlagi strokovne razprave sprejema strokovne in organizacijske odločitve za delo z dijaki v novem programu ter s tem bistveno prispeva k razvoju in kakovosti šole. Poleg nalog s področja kurikularnega načrtovanja programski učiteljski zbor poskrbi tudi za ustrezno organizacijo in spremljanje izvedbe.

Kot največjo novost smo v procesu uvajanja novih programov na vseh šolah vzpostavili izvedbeni kurikulum. To je procesno-razvojni dokument šole, ki je navzven omejen z zakonodajo in nacionalnim izobraževalnim programom, navznoter pa le s strokovno presojo. Gre za raven načrtovanja med nacionalno ravnijo in ravnijo načrtovanja učitelja posameznika. Ima dva temeljna elementa: pedagoško-didaktični koncept šole in letne priprave i zobraževalnega procesa. (Pevec idr., 2006, str. 51–53) V izvedbenem kurikulumu je torej učitelju dana možnost in obveznost za večjo strokovno avtonomijo. To posledično pomeni večjo svobodo odločanja, večjo odgovornost, večjo potrebo po strokovnem argumentiranju svojih odločitev, nov, drugačen vrednotni sistem pa tudi nove, bolj demokratične odnose znotraj kolektiva ter navzven.

Iz tovrstnih na novo nastalih razmer in pričakovanj od učiteljev in šole so izhajale izobraževalne potrebe učiteljev, svetovalnih delavcev in mentorjev na delovnem mestu pa tudi sodelavcev strokovnih institucij (kot sta ZRSŠ in CPI), na katere smo odgovarjali s strokovnim gradivom (npr. Pevec idr.: Kurikul na nacionalni in šolski ravni, Center RS za poklicno izobraževanje, Ljubljana, 2006), usposabljanjem in svetovanjem ter z rednim spremljanjem uvajanja in izvajanja novih programov. Ob podpori evropskih sredstev in sredstev iz proračuna smo od januarja 2004 do julija 2007 izpeljali več kot 500 usposabljanj za učitelje, svetovalne delavce in mentorje v podjetnih. Usposabljanja smo prepletli z drugimi oblikami diskusije, npr. na sestankih delovnih skupin, sestankih z ravnatelji, konferencah. Razvoj sprememb na šolah ter njihovih dejavnikov in učinkov smo redno spremljali in ugotovitve objavljali v poročilih (www.cpi.si/spremljava). Na podlagi ugotovitev spremljav smo delo s šolami in na šolah dopolnjevali in fokusirali.

Z usposabljanji želimo v delo šolskih kolektivov vnašati spremembe na področju kurikularnega načrtovanja, didaktičnih pristopov in organizacijske kulture. Sleherni tim učiteljev skušamo ozavestiti, da pri načrtovanju in izvajanju svojega pedagoškega dela izhaja iz svoje vpetosti v širše družbeno okolje in poleg usmeritev nacionalnega izobraževalnega programa in stroke sledi predvsem potrebam dijakov, trga dela, delodajalcev, lokalnega okolja in širše družbe. Učitelje spodbujamo, da pri sprejemanju in argumentiranju svojih strokovnih odločitev reflektirajo mnenja sodelavcev in vodstva ter priporočila podpornih institucij, kot so Center RS za poklicno izobraževanje, Zavod RS za šolstvo, fakultete, obrtna in gospodarska združenja, ministrstva ...

Pri delu z učitelji sledimo razvijanju naslednjih kompetenc:

- > >> zmožnost za sodelovanje, interakcijo, timsko delo,
- > >> zmožnost za projektno in razvojno delo,
- > >> zmožnost za vseživljenjsko učenje,
- > >> razvijanje spodbudnega učnega okolja za posameznika in skupine,
- > >> IKT-pismenost,
- > >> zmožnost za upravljanje šolske administracije,
- > >> pozitivna naravnost do razvoja in napredka ter skrb za lastno dobro počutje in osebni razvoj.

Vse seminarje in delavnice, ki jih organiziramo in izvajamo za učitelje, sproti spremljamo z evalvacijskimi vprašalniki. Usposabljanja so na splošno pozitivno ocenjena, njihov učinek pa vidijo učitelji predvsem v motivaciji za spremembe pri svojem delu. Zelo zaželena oblika izvedbe usposabljanja je prikaz konkretnih primerov in načinov dela. Da bi ugodili želji učiteljev, smo leta 2007, ko so zaradi uvajanja številnih novih programov usposabljanja potekala najbolj množično in najintenzivneje, na velik del seminarjev povabili druge učitelje, ki so zadnjih treh letih razvili zanimive primere dobrih praks. Ob njihovih predstavvah so potekale živahne izmenjave izkušenj.

Preliminarni rezultati evalvacij uvajanja novih programov v letu 2007 kažejo, da so bili učitelji s predstavami dobrih rešitev iz drugih šol zelo zadovoljni. Nekateri učitelji sicer še izpostavljajo

problem celostnejšega razumevanja ciljev prenove, izkazujejo potrebo po dodatnem znanju na področju razvoja aktivnih učnih metod in projektne dela, tudi na področju vrednotenja poklicnih kompetenc in ciljnega kurikularnega načrtovanja, izražajo pa tudi potrebo po dodatnem podpornem gradivu, ki bi jim pomagalo voditi pouk v skladu s sodobnimi kurikularnimi smernicami. Te povratne informacije nam na Centru že rabijo pri načrtovanju nadaljnjih izobraževalnih in projektnih dejavnosti za učitelje in skupaj z njimi.

2.5 Spremljanje novih in prenovljenih izobraževalnih programov

- > >> Tina Klarič
- > >> Katja Jeznik

Spremljanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja opredeljujemo kot postopek sistematičnega zbiranja informacij o pogojih in uresničevanju izobraževalnih programov. Poglavitni namen spremljanja je zaznati uresničevanje ciljev poklicnega in strokovnega izobraževanja, identificirati primere dobrih praks, ki jih pri konkretizaciji izobraževalnih ciljev razvijajo šole, ter odkrivati težave, ki šole ovirajo pri doseganju kakovosti izobraževalnega procesa.

Da bi izboljšali kakovost spremljanja, smo na CPI od leta 2005, ko spremljanje podpira Evropski socialni sklad (ESS), postavili v ospredje participativni in edukativni pristop. Tako že pri oblikovanju instrumentarijev spremljanja izpostavljam temeljna izhodišča in cilje spremljanega področja z namenom, da je izvedba spremljanja tudi v funkciji svetovanja in usmerjanja šol pri uresničevanju ciljev posameznih področij izobraževalnih programov. V spremljanje, ki je imelo prej poudarek predvsem na posnetku stanja pri izvajanju izobraževalnih programov na posameznih šolah, smo s podporo Evropskega socialnega sklada aktivneje pritegnili predstavnike šol in druge zunanje strokovnjake in izvedence za posamezna področja izobraževanja. Skupaj z njimi načrtujemo in izvajamo spremljanje področij, ki se uveljavljajo kot novosti v skladu s filozofijo prenove poklicnega in strokovnega šolstva. Izid sodelovanja med predstavniki šol, zunanjimi izvedenci in CPI so na primer oblikovane smernice za posamezna področja pedagoškega procesa, ovrednoteni primeri (dobrih) praks in zaokrožena poročila o spremljanju, ki so vsako leto predstavljena na pristojnih strokovnih svetih, nekaj med njimi pa jih izide tudi v obliki publikacij.

Namen spremljanja je odgovarjati na potrebe strokovne javnosti na dveh temeljnih ravneh:

- > >> **raven šol/e:** s spremljanjem odpiramo posameznim šolam in šolskim strokovnim timom pogled na lastno kakovost v primerjavi z dogajanjem na širši, sistemski ravni in dogajanjem na ravni več šol;
- > >> **sistemska raven:** z ugotovitvami in predlogi spremljanja, ki so v obliki poročil predstavljeni na pristojnih strokovnih svetih in s tem ministrstvu, sooblikujemo smernice za

nadaljnji razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja strokovnim timom in izvedenskim skupinam, ki pripravljajo in uvajajo nove in prenovljene izobraževalne programe oziroma razvijajo sodobne pedagoške koncepte.

Glede na navedeno na CPI pri spremljanju uporabljamo deskriptivno metodologijo in si pri tem prizadevamo za to, da se pri spremljanju prepletata zlasti formativni in razvojni vidik:

- > >> **formativni vidik spremljanja:** s formativnim spremljanjem ugotavljamo resnično stanje na poklicnih šolah (prednosti in morebitne težave) pri uvajanju in izvajanju izobraževalnih programov. Temeljni namen formativnega spremljanja je pomagati šolam in pedagoškim delavcem, da bi izboljšali izobraževalni proces;
- > >> **razvojni vidik spremljanja:** temeljni namen je preverjanje razumevanja in uresničevanja novih konceptov, ki jih v našem primeru uveljavlja prenova poklicnega in strokovnega izobraževanja.

V spremljanje smo v obdobju 2005–2007 zajeli več obsežnejših področij. V nadaljevanju predstavljamo nekaj zanimivih ugotovitev. Ker je vsak sklop spremljanja vpet v kontekst spremljanja, bomo opredelili zlasti, v kakšni funkciji je bilo spremljanje in kaj je temeljno sporočilo spremljanja (rezultati so javno dostopni v pripravljenih poročilih in publikacijah):

1. splošni vpogled v prenavo srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja

Gre za formativni vidik spremljanja. Uvajanje konceptualnih novosti v pedagoško prakso je odvisno predvsem od tega, kako sprejemajo, razumejo in uresničujejo novosti pedagoški praktiki. Identifikacija stališč do temeljnih novosti, težav pri uvajanju, dodatnih izobraževalnih potreb za kakovostno izvedbo ipd. so v funkciji seznanjanja ravnateljev šol, učiteljev, strokovnih sodelavcev CPI ter pristojnih strokovnih organov in civilne družbe o poteku prenove poklicnega in strokovnega izobraževanja. Participativni pristop k spremljanju smo v tem segmentu uresničili npr. z evalvacijskimi sestanki na šolah, na katerih smo se s programskimi učiteljskimi zbori pogovarjali o tem, katera področja uvrstiti v spremljanje.

Izidi spremljanja kažejo, da učitelji na načelni ravni dobro sprejemajo konceptualne novosti prenove (timsko načrtovanje izobraževalnega procesa, povezovanje teorije in prakse, izvedbeni kurikulum). Ker gre pri prenavi izobraževalnih programov za korenite konceptualne spremembe, so razumljive tudi kritične pripombe učiteljev, da bi za kakovostno delo potrebovali še več znanja in dodatnega izobraževanja, da bi bili učni uspehi boljši v manjših oddelkih, da bi potrebovali boljše materialne in organizacijske razmere ...

V skladu s tem dajejo rezultati spremljanja povratno informacijo ravnateljem, učiteljem in drugim pedagoškim delavcem uvid v lastna stališča do prenove ter pogled na lastno kakovost v primerjavi z dogajanjem na širši, sistemski ravni in dogajanjem na ravni več šol.

2. prispevek k pripravi strokovnih smernic za kurikularno načrtovanje – izvedbeni kurikulum

Ena od temeljnih novosti prenovljenih izobraževalnih programov je njihova odprta struktura ter

ciljna, razvojno-procesna naravnost. Izvedba tako zasnovanih izobraževalnih programov je odvisna tudi od kakovostnega načrtovanja izobraževalnega procesa, zato je z novimi programi vpeljan koncept izvedbenega kurikula. Izvedbeni kurikulum predpostavlja medpredmetno povezovanje in s tem timsko sodelovanje učiteljev zlasti na ravni načrtovanja izobraževalnega procesa. Izpeljali smo evalvacije izvedbenih kurikulumov in tako šolam in ekspertni skupini, ki razvija koncept izvedbenega kurikula, ponudili globlji vpogled v dosežke na tem področju. Na podlagi evalvacij smo načrtovali tudi dodatna strokovna spopolnjevanja tako za pedagoške delavce na poklicnih in strokovnih šolah, ki uvajajo nove in prenovljene izobraževalne programe, kot tudi za strokovne sodelavce CPI, ki šole podpirajo pri uvajanju novosti.

Iz evalvacij je mogoče razbrati, da so šole na poti k paradigmatškemu premiku k ciljnemu načrtovanju izobraževalnega procesa. Ravno tako je razvidno povezovanje znanja in večinoma tudi ciljev praktičnega izobraževanja, vidna je težnja šol k iskanju rešitev za razporeditev učne snovi in ciljev prek šolskega leta in njihovo medsebojno povezovanje ... Vsi ti dosežki šol so izid in dokaz timskega dela učiteljev na šolah. Timsko delo, veliko novost v slovenskem šolstvu, tudi učitelji izpostavljajo kot bistveno pozitivno novost, ki jo spodbujajo novi izobraževalni programi. Kot šibko področje se je izkazala še prevelika usmerjenost na učitelja. Zaznane dobre prakse in šibke točke so izhodišče za nadaljnji razvoj izvedbenega kurikula ter načrtovanja izobraževanja.

3. praktično izobraževanje

Povečan obseg časa, ki ga v novih in prenovljenih programih vsak dijak preživi pri delodajalcu, predvideva tesnejše povezovanje med šolami in delodajalci, hkrati pa se pomen tega krepi tudi z že prej omenjenim odpiranjem nacionalnega kurikula na lokalni ravni. Naloga spremljanja je tako bila ugotoviti, kako lahko spodbujamo kakovosten odnos med šolo in delodajalci in kakšne so odgovornosti posameznih partnerjev. Zato smo v spremljanje vključili tako predstavniki delodajalcev, šol kot dijake.

Na podlagi spremljanja ugotavljamo, da je večina dijakov (več kot 90 odstotkov) s praktičnim usposabljanjem z delom zadovoljna ali delno zadovoljna.

Preglednica 1: Zadovoljstvo dijakov s praktičnim izobraževanjem

S praktičnim izobraževanjem pri delodajalcu sem:	Število	Odstotek
Zadovoljen	118	74,7
Delno zadovoljen	28	17,7
Nezadovoljen	12	7,6
Skupaj	158	100,0
Neodgovorjeni	11	
Skupaj	169	

Vir: Jeznik, K., Gale, Š., Šibanc, M. (2006). Poročilo o spremljanju praktičnega izobraževanja – analiza in interpretacija vprašalnika za dijake. Dostopno na spletni strani: <http://www.cpi.si/files/userfiles/Datoteke/kurikulum/Spremljava07/Priloga%20%C4%8C.pdf>.

Svoje zadovoljstvo dijaki najpogosteje povezujejo z dobrimi odnosi, s pozitivnim delovnim ozračjem pri delodajalcih in pa z novimi, drugačnimi učnimi položaji, s katerimi se pri praktičnem usposabljanju srečujejo. Manj pomembne se jim zdijo gmotne dobrine in pa možnost poznejše zaposlitve.

Pomembna ugotovitev za nadaljnji razvoj področja je, da mentorji pri delodajalcih, učitelji in organizatorji izražajo pripravljenost za usposabljanje. Interes mentorjev sicer ni enoten, zato šole spodbujamo k organizaciji usposabljanj za mentorje. Kažejo se tudi potrebe intenzivnejšem usposabljanju učiteljev in organizatorjev prakse.

2.6 Celostni sistem ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju

- > >> Mag. Slava Pevec Grm
- > >> Darko Mali

V Sloveniji je eden od najpomembnejših ciljev prenove na področju poklicnega izobraževanja izboljšanje kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja.

Novi Zakon v poklicnem in strokovnem izobraževanju (Ur. l. 79/2006) postavlja nov okvir za delovanje in razvoj sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji. Zakonodajalec je okrepil avtonomijo in razvojno vlogo šol, na drugi pa okrepil pomen ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na ravni izvajalcev in na nacionalni ravni. Zakon poudarja pomen celostnega sistema vodenja kakovosti, ki upošteva skupni evropski okvir za kakovost v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Na njegovi podlagi bodo pristojni strokovnjaki določili kazalnike kakovosti, vsaka šola pa bo (v kolikor je še nima) ustanovila skupino za kakovost. Zakon poudarja tudi pomen enotnega sistema ugotavljanja in spremljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju s strani javnega zavoda oz. druge organizacije, ki je ustanovljena za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja.

2.6.1 Zagotavljanje kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju na ravni države

Center RS za poklicno izobraževanje je vpet v nacionalna dogajanja na področju kakovosti. Sodelujemo pri vzpostavitvi nacionalnega sistema in pri vzpostavitvi modela samoevalvacij šol. Oba v nadaljevanju na kratko predstavljamo.

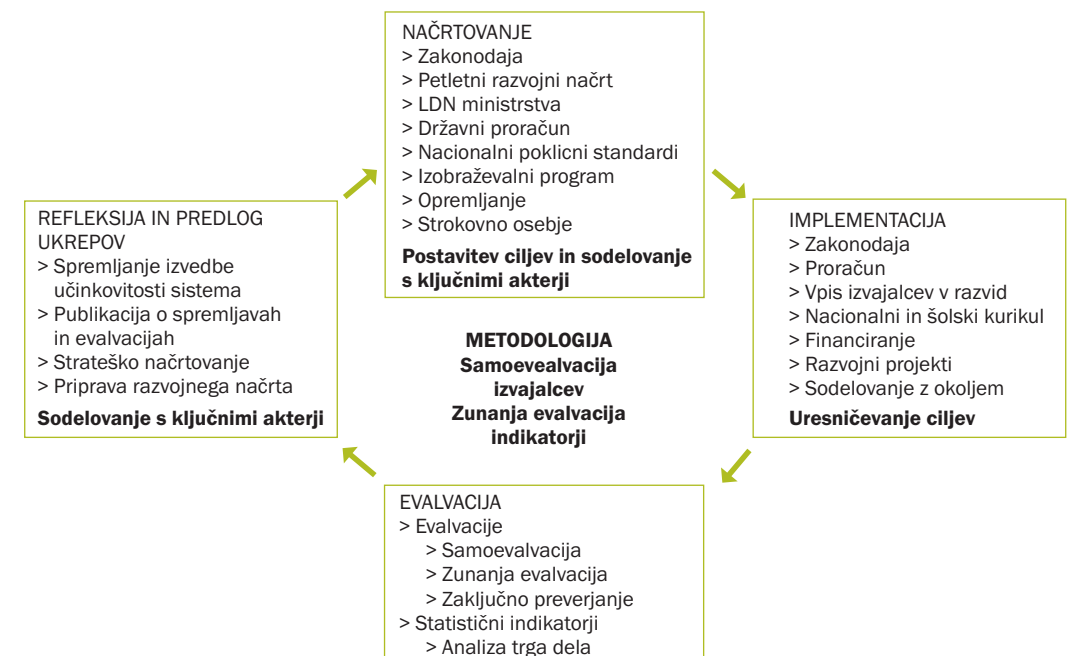
Koncept kakovosti ni absoluten koncept, saj izraža cilje, vrednote, razpoložljive vire in kontekst različnih akterjev v poklicnem in strokovnem izobraževanju (dijakov, socialnih partnerjev, izvajalcev, države).

V Sloveniji se kakovost tradicionalno zagotavlja z različnimi mehanizmi, določenimi z zakoni in podzakonskimi akti. Temeljni elementi (usmeritve) zagotavljanja kakovosti so:

- > >> vključenost socialnih partnerjev v vse faze načrtovanja in izvajanja poklicnega in strokovnega izobraževanja (priprava poklicnih standardov in izobraževalnih programov; izvajanje, odprti kurikulum);
- > >> nacionalni izobraževalni programi, definirani v obliki učnih dosežkov (poklicnih kompetenc in splošnega znanja), ki je podlaga za šolski/izvedbeni kurikulum; široko temeljno znanje in postopna izbirnost;
- > >> vpis izvajalcev v razvid;
- > >> določena stopnja izobrazbe za učitelje;
- > >> uvajanje novih izobraževalnih programov, priprava šolskega izvedbenega kurikula in usposabljanje programskih učiteljskih zborov;
- > >> spremljanje uvajanja izobraževalnih programov in sodelovanje v zunanjih evalvacijah;
- > >> zaključno preverjanje znanja in usvojenih kompetenc (zaključni izpit, poklicna matura);
- > >> nov način financiranja naj bi spodbudil izvajalce k dolgoročno in ciljno usmerjenemu razvojnemu delu.

Skupni okvir za zagotavljanje kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju v Evropi izpostavlja nenehne izboljšave na podlagi Demingovega kroga (načrtovanje, implementacija, evalvacija in povratna informacija in predlog ukrepov) tako na sistemski ravni kot tudi na ravni vsakega izvajalca. Ta pristop uvajamo tudi v Sloveniji. Iz naslednje slike je razvidno, kako smo Demingov krog uporabili v naši državi.

Pregled nacionalnega usmerjanja (vodenja) poklicnega in strokovnega izobraževanja

Upoštevaajoč nacionalne usmeritve so opredeljena ključna področja in v pripravi kazalniki spremljanja napredka:

- a) doseganje ciljev izobraževanja** (vključenost v poklicno izobraževanje in usposabljanje, uspešno dokončano izobraževanje, vključenost v nadaljnje izobraževanje/prehodnost);
- b) odzivnost sistema poklicnega izobraževanja in usposabljanja na nove zahteve po znanju** (usklajevanje ponudbe in povpraševanja, zaposljivost, odprti kurikulum);
- c) razvoj sistemov kakovosti v izobraževalnih institucijah;**
- č) razvoj in izboljševanje materialnih in kadrovskih pogojev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju** (investicije v izobraževanje učiteljev, materialne razmere);
- d) odprtost učnega okolja in spodbujanje vseživljenjskega učenja;**
- e) krepitev dostopnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja za specifične skupine** (izboljšana programska ponudba, metodično-didaktične inovacije).

2.6.2 Samoevalvacija kot metoda ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju na ravni izvajalcev

Center RS za poklicno izobraževanje je znanje s področja kakovosti v izobraževanju pridobival in razvijal s partnerji v projektih Leonardo da Vinci (QUTE – kakovost v poklicnem in strokovnem izobraževanju, QualiVET, razvijanje in zagotavljanje kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju na področju strojništva). V sodelovanju s partnerskimi šolami zdaj razvijamo model, katerega usmeritev smo na kratko zapisali.

Izvajalci zagotavljajo kakovost po načelih celostnega sistema vodenja kakovosti, ki upošteva tudi skupni evropski okvir zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Evropski okvir daje preprost, vendar učinkovit okvir za uvajanje procesa stalnega izboljševanja. Model podpira načrtovanje, implementacijo, evalvacijo in izboljševanje temeljnih in podpornih procesov, ki jih izvaja izvajalec izobraževalnih programov. Kot temeljna metoda ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti šol je v modelu priporočena samoevalvacija, ki lahko zajame enega, več ali vse dejavnike, ki vplivajo na kakovost poklicnega in strokovnega izobraževanja. Samoevalvacija pomaga šolam, da analizirajo svoje dejavnosti in zagotovijo primerne povratne informacije na področjih, potrebnih sprememb.

Na nacionalni ravni so pripravljena priporočila šolam za izvajanje samoevalvacije z opredeljenimi področji:

1. Vodenje šole
2. Sistem kakovosti
3. Načrtovanje procesa izobraževanja
4. Učenje in poučevanje

5. Preverjanje in ocenjevanje
6. Doseganje ciljev izobraževanja
7. Praktično usposabljanje z delom
8. Svetovanje in podpora dijakom
9. Strokovni razvoj učiteljev in drugih strokovnih sodelavcev
10. Šola kot središče vseživljenjskega učenja
11. Razvojni projekti

Za vsako področje so opredeljeni kazalniki kakovosti, smernice za razvoj kakovosti in osnovna raven kakovosti.

Samoevalvacija pomaga šolam, da analizirajo svoje dejavnosti in zagotovijo primerne povratne informacije na področjih, potrebnih sprememb. Enkrat na leto mora šola poročilo o samoevalvaciji objaviti na svoji spletni strani.

2.7 Certificiranje nacionalnih poklicnih kvalifikacij

> >> Veronika Šlander

Tudi v Sloveniji se krepi zavest o pomenu znanja, pridobljenega z neformalnim in priložnostnim učenjem, ki podpira formalno pridobljeno izobrazbo pri povečevanju tržne vrednosti znanja. Največja ovira pri tem je t. i. nevidnost oz. neprepoznavnost tega znanja.

V Sloveniji smo se lotili odpravljanja te ovire z vzpostavitvijo certifikatnega sistema – sistema preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK). Uvedli smo ga leta 2000 z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah in ga leta 2006 dopolnili. Pripravilo ga je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v sodelovanju s socialnimi partnerji. Temeljno strateško vodilo pri njegovi pripravi je bila graditev transparentnega in koherentnega nacionalnega sistema kvalifikacij in oblikovanje nacionalnega kvalifikacijskega okvirja.

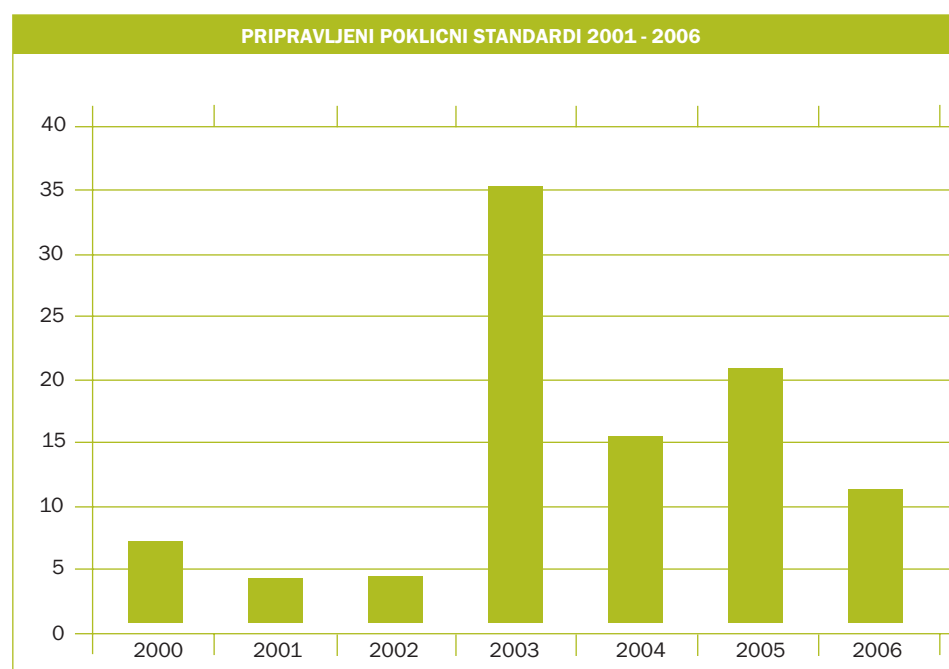
Pomembna strateška usmeritev CPI kot osrednje strokovne ustanove za razvoj sistema NPK je povezovanje sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja ter certifikatnega sistema v enoten sistem.

Certifikatni sistem je bil razvit kot dopolnilna možnost tradicionalnemu sistemu poklicnega izobraževanja: certifikat daje kandidatu poklic oz. nacionalno priznana poklicno kvalifikacijo pri čemer ostaja stopnja njegove izobrazbe enaka izhodiščni. So pa certifikati in ustrezni programi usposabljanja utemeljeni na istih poklicnih standardih, ki so podlaga nacionalnim programom izobraževanja – to je mehanizem povezovanja šolskega in certifikatnega sistema.

V skladu s sedanjo ureditvijo je mogoče certificirati nekatere nacionalne poklicne kvalifikacije, ki jih je sicer mogoče pridobiti tudi v programih poklicnega in strokovnega izobraževanja. Pomembno skupino nacionalnih poklicnih kvalifikacij predstavljajo tiste, ki jih je mogoče pridobiti le s preverjanjem in potrjevanjem (certificiranjem). Le-te praviloma nadgrajujejo že pridobljeno nižjo in srednjo poklicno ter srednjo in višjo strokovno izobrazbo. Na najnižjih stopnjah zahtevnosti kvalifikacij bi lahko NPK v nekaterih primerih tudi nadomestile poklicno izobrazbo. V to skupino kvalifikacij lahko kategoriziramo kvalifikacije, ki se razvijajo glede na potrebe trga dela in okolja pa tudi glede na vseživljenjske potrebe in interese posameznikov.

Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah določa Katalog standardov strokovnih znanj in spretnosti (KSSZS) kot obvezen strokovni dokument, ki omogoča certificiranje NPK. Pripravo katalogov vodi Center RS za poklicno izobraževanje. Od leta 2000 do konca 2006 je bilo razvitih 106 katalogov.

Grafiikon 2: Grafični prikaz razvoja katalogov standardov strokovnih znanj in spretnosti v obdobju od leta 2000 do 2006

Grafični prikaz dinamike razvoja katalogov nazorno pokaže spremembo trenda v dinamiki razvoja katalogov v zadnjih letih. Tako stanje ni posledica pomanjkanja pobud za razvoj katalogov, temveč usmeritve CPI v razvoj poklicnih standardov, ki omogočajo razvoj programov poklicnega in strokovnega izobraževanja v projektu ESF. Pričakujemo, da se bo število katalogov povečalo

že v 2007, kar je tudi pogoj za praktično uresničevanje sistema NPK v prihodnje. Razvoju katalogov je sledil razvoj druge infrastrukture za izvedbo postopkov preverjanja in potrjevanja NPK: verifikacija izvajalcev (skupno 73 do konca 2006), zagotavljanje usposobljenih svetovalcev in komisij za preverjanje in potrjevanje NPK.

Preglednica v nadaljevanju prikazuje število podeljenih certifikatov NPK v obdobju 2001 do 2006 po strokovnih področjih, ki kaže na to, da se je sistem najbolj uveljavil na področju storitev (vozniki), varnosti in kmetijstva – za potrebe dodatnih dejavnosti na kmetijah.

Preglednica 2: Število podeljenih certifikatov po strokovnih področjih v obdobju 2001 do 2006

Zap.št.	Strokovno področje	Podeljeni certifikati 2001–2000
1.	Umetnost, kultura	76
2.	Poslovanje in uprava	0
3.	Računalništvo	30
4.	Tehnika	458
5.	Proizvodna tehnologija	328
6.	Arhitektura in gradbeništvo	306
7.	Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	1.022
8.	Zdravstvo	312
9.	Socialno delo	344
10.	Osebne storitve	1.880
11.	Prevozne storitve	7.945
12.	Varnost	2.558
	Skupaj	15.259

Nadaljnji razvoj bo pokazal, ali je sedanja politika razvoja ustrezna ali pa bo potreben ponoven premislek o umeščenosti sistema priznavanja neformalno pridobljenega znanja:

1. graditev povezanega/integriranega sistema nacionalnih kvalifikacij ob sodelovanju ministrstev, pristojnih za osnovno, srednje in visoko šolstvo, ter Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ali
2. razvoj vzporednih/zaporednih sistemov z urejenim medsebojnim priznavanjem.

Uvajanje priznavanja oziroma formalizacije neformalno in priložnostno pridobljenega znanja zahteva spremembe zakoreninjene prakse in naših vrednot. Podpiramo njegov nadaljnji razvoj, saj je lahko velikokrat rešitev za osebe, ki niso dobro izkoristile prve priložnosti za pridobitev izobrazbe v mladih letih, vsakemu pa ponuja možnost nadgrajevanja šolske izobrazbe z aktualnimi kvalifikacijami. Na drugi strani pomeni tudi novo, kakovostno dejavnost in tržno nišo izobraževalnim

ustanovam, delodajalcem pa ponuja nove možnosti razvoja človeškega kapitala.

2.8 Izobraževanje in usposabljanje za uvajanje novih programov

> >> Davorin Majkus

Ena temeljnih dejavnosti Centra je pripravljanje strokovnih podlag in zagotavljanje stalnega strokovnega razvoja strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Center izvaja programe izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v mreži šol, ki uvajajo nove programe, mreži šol, ki uvajajo novosti v informacijsko-komunikacijski tehnologiji, mreži TTnet (mreža institucij, ki se ukvarjajo z izobraževanjem učiteljev), mreži študijskih skupin in v sklopu predpisanih in posodobitvenih programov, objavljenih v katalogu Ministrstva za šolstvo in šport.

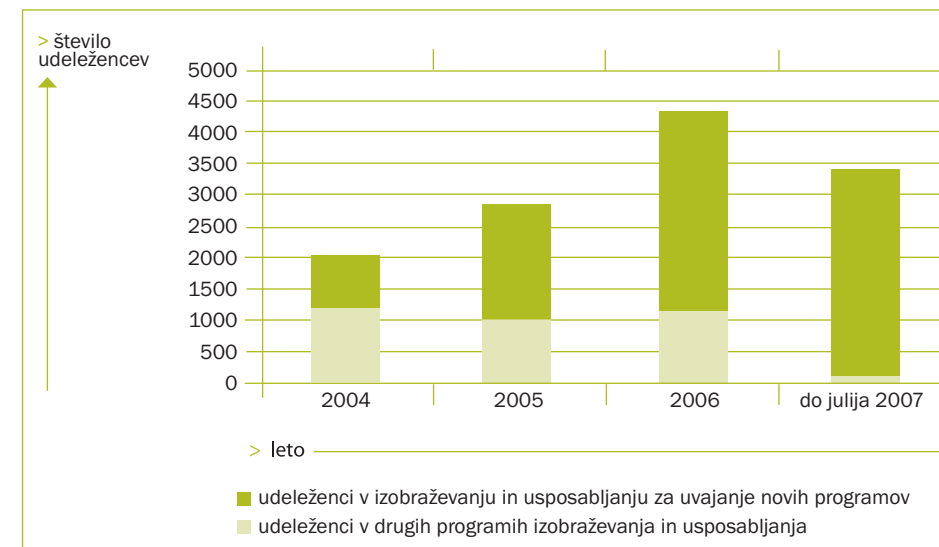
V šolskem letu 2004/05 se je na štirih pilotskih šolah začel izvajati program poklicnega izobraževanja Avtoserviser, zasnovan na podlagi novih izhodišč. Spremembe v načrtovanju in izvajanju novega programa so zahtevale od učiteljev in šolskih kolektivov pridobitev novih kompetenc, potrebnih za izvajanje programa.

Vsebinsko so izobraževanja in usposabljanja za uvajanje novih programov v delo šolskih kolektivov vnašala kurikularne spremembe (procesni načrtovanja), didaktične spremembe (uresničevanje učnega procesa) in spremembe v organizacijski kulturi (kultura projektnega tima, ki izvaja program). Kompetenčno zasnovan model usposabljanja je nastajal sočasno z uvajanjem programa Avtoserviser, kot neposreden odziv na potrebe, osredotočene na posamezne ciljne skupine. S tem smo hkrati zagotovili motiviranost udeležencev in konkretne rezultate usposabljanja, ki so uporabni v praksi.

Sprotno prilagajanje uporabnikom in drugačno strukturiranje programov izobraževanja in usposabljanja ter izvajanje izobraževanja in usposabljanja v mrežah javnih zavodov je omogočila prenova sistema nadaljnega izobraževanja in usposabljanja Ministrstva za šolstvo in šport. S tem je javnim zavodom dana večja avtonomija pri oblikovanju ponudbe in uveljavljanju specifik pri izobraževanju in usposabljanju za pridobivanje novih kompetenc učiteljev. Komplementarno temu je angažiranje sredstev Evropskega socialnega sklada omogočilo kvalitativno in kvantitativno povečanje ponudbe izobraževanja in usposabljanja v mreži šol, ki uvajajo nove programe. Da bi zagotovili izvedbo tolikšnega števila programov izobraževanja in usposabljanja (in zagotovili ustrezno črpanje sredstev ESS), smo delno uporabili sistema multiplikatorjev.

Iz razpredelnice je razvidno povečanje števila udeležencev v programih izobraževanja in usposabljanja, ki jih je vodil Center, ter večanje deleža udeležencev, ki se izobražujejo in usposabljujejo za uvajanje novih programov.

Grafikon 3: Udeleženci v programih izobraževanja in usposabljanja v obdobju 2004–2007

2.8.2 Koncept usposabljanja in svetovanja v uvajanju novih programov

> >> Saša Grašič

V usposabljanju učiteljev nam je izhodišče tridimenzionalna definicija kompetence, ki zajema kognitivno, vedenjsko in odnosno-afektivno komponento. Podrobneje opisano, kompetenca vključuje deklarativno znanje (s tihim znanjem vred), kognitivne in metakognitivne strategije; praktične spretnosti ter interese, stališča, vrednote in čustveno- motivacijske strategije (Pevce, 2004). Izhajajoč iz prej zapisane opredelitve kompetence snujemo usposabljanja učiteljev tako, da praktično delo udeležencev prepletamo s teoretičnim ozadjem in da primere dobrih praks, ki so se že uveljavili v pilotnih izvedbah uvajanja novih programov, oplemenitimo s teoretičnim znanjem, ki nastaja na podlagi domače in mednarodne tuje literature ter interpretacij iz spremljanja uvajanja novih programov.

Pri razvoju in izvedbi usposabljanj se opiramo na štiri teorije učenja: kognitivno, behavioristično, humanistično in pragmatično (družbeno/situacijsko) usmeritev k učenju. (Smith, 2005)

V procesu usposabljanja in svetovanja sledimo cilju, da naj svetovalci in predavatelji delujejo kot mentorji, ki udeležence spodbujajo k aktivnemu razmisleku in študiju gradiva, takojšnjemu preskušanju novosti v praksi in interpretaciji ugotovitev v skladu s teoretičnim ozadjem. Oba vpletena partnerja, predavatelji in udeleženci, sta tako postavljena pred bistveno višje zahteve,

s katerimi se soočamo že vse od začetka prenove.

V razvoju in izvajanju usposabljanj in svetovanj v procesu uvajanja izobraževalnih programov po novih izhodiščih izhajamo iz sistemskega pogleda. Učitelj posameznik kot osnovna enota naše ciljne skupine je del sistema, torej šole, ki je obdana z različnimi vrstami javnosti, s katerimi vzpostavlja, razvija in vodi odnose.

Poleg potrebe po stalnem zagotavljanju kakovosti v odnosu do dijakov, njihovih staršev, sodelavcev, vodstva šole še posebno poudarjamo vlogo delodajalcev in trga dela, razvojnih institucij, kot so fakultete, zavodi, inštituti, ter drugih partnerjev in širše javnosti. Učitelje spodbujamo k avtonomnemu položaju v odnosih s partnerji in k soustvarjanju procesa; izmenjavi strokovnih pogledov, izkušenj in znanja; usklajevanju različnih interesov; predvsem pa k večji senzibilnosti za potrebe dijaka in njegovih staršev na eni ter trenutne in prihodnje potrebe delodajalcev in trga dela na drugi strani.

Ko v enem segmentu posegamo v šolo kot v sistem, sprožamo spremembe tudi v drugih segmentih. Da bi razvoj na vseh ravneh potekal čim bolj sistematično in v skladu z najnovejšimi spoznanji različnih znanosti, se skušamo tega lotevati celostno. Tako poskušamo na posameznika in sistem delovati sočasno.

Z usposabljanji v delo šolskih kolektivov vnašamo kurikularne spremembe (procesi načrtovanja), didaktične spremembe (procesi uresničevanja učnega procesa) in spremembe v organizacijski kulturi (kultura projektnega tima, ki izvaja program). Prizadevamo si za oblikovanje organizacijske kulture, katere smernice delovanja so: inovativnost, timsko delo, proaktivno delovanje, samoiniciativnost, avtonomnost, odgovornost, zaupanje, eksperimentiranje, kreativnost, sprotna analiza lastne prakse in motivacija za lasten profesionalni in osebnostni razvoj, mreženje, skupni cilji, pripadnost, prožnost, usmerjenost v dosežke in učinke, demokratični slog vodenja in vodenje kakovostnih odnosov z vsemi partnerji v procesu.

Principi usposabljanja in svetovanja učiteljem in drugim strokovnim delavcem pri uvajanju novih programov

- > >> Vsak programski učiteljski zbor (skupina vseh učiteljev, ki izvaja izobraževalni program na posamezni šoli) je celota, ki se z izvedbo izobraževalnega programa in s tem povezanimi strokovnimi vprašanji sooča timsko in povezano. Zato tudi precejšen del usposabljanja in svetovanja usmerjamo na celotne kolektive.
- > >> Zagotoviti izmenjavo primerov dobrih praks in vzpostaviti mehanizme za refleksijo in strokovno razpravo med programskimi učiteljskimi zbori.
- > >> Podpreti vodje oz. ožje delovne time (ravnatelj, operativni vodja in nekaj učiteljev), ki vodijo uvajanje in izvajanje izobraževalnega programa na šoli v vodenju, in tudi med njimi oblikovati mehanizme za diskusijo in refleksijo.
- > >> Podpreti učitelje v različnih programskih učiteljskih zborih v medsebojni razpravi, jih spremljati in strokovno podpirati pri zastopanju svojega strokovnega področja v novem izobraževalnem programu.

- > >> Mehanizme uvajanja novih programov organizirati tako, da prihajata pobuda in definicija potreb za strokovni razvoj od programskih učiteljskih zborov, njihovega vodstvenega tima in posameznih učiteljev.
- > >> Usposabljanje prilagoditi ugotovitvam spremljave, ki so empirično pridobljene in interpretirane na podlagi obstoječih strokovnih teorij.

Sleherni tim učiteljev spodbujamo, da pri načrtovanju in izvajanju svojega pedagoškega dela izhaja iz vpetosti v širše družbeno okolje in da poleg usmeritvam nacionalnega izobraževalnega programa in stroke sledi potrebam dijakov, trga dela, delodajalcev, lokalnega okolja in širše družbe. Učitelje spodbujamo, naj pri sprejemanju in argumentiranju svojih strokovnih odločitev reflektirajo mnenja sodelavcev in vodstva ter priporočila podpornih institucij, kot so Center RS za poklicno izobraževanje, Zavod RS za šolstvo, fakultete, obrtna in gospodarska združenja, ministrstva ...

2.9 Preprečevanje osipa

- > >> Barbara Božič

Za večino evropskih držav je skrb za mlade ter njihovo mesto v družbi izjemnega pomena. Ena ključnih poti do družbene integracije mladih je z izobraževanjem. Šolska uspešnost, uspešno dokončanje začrtane šolske kariere in izobrazba so pomembni dejavniki za socialno vključevanje in kakovost življenja mladostnikov. Slovensko poklicno šolstvo se ukvarja z resnimi težavami, kot so: vse manjša vključenost dijakov, nizka motivacija dijakov, izostajanje od pouka, neustrezna pripravljenost za vstop na trg dela, opustitev šolanja (osip) pred pridobljenim oz. želenim poklicem in ustrezno stopnjo izobrazbe². Zaradi navedenih razlogov je izobraževalni sistem, njegovo delovanje, strukturo in organizacijo nujno treba prilagoditi in tako poskrbeti za izboljšanje znanja, poklicne kvalifikacije ter osebnostni razvoj generacij v srednjih poklicnih in strokovnih šolah. Po najboljših močeh se je treba potruditi in izrabiti začetno motivacijo mladih za izobraževanje, jo ustrezno razvijati, ustvarjati okolje, kjer se pridobiva zanimivo in uporabno znanje, kjer dijaki razvijajo interese in vstopajo v nove socialne odnose. Kar največje število mladih je treba pripraviti tako, da bodo lahko imeli dejavno vlogo v ekonomskem in kulturnem življenju.

² Zevnik, M. (2006). Mladi ne smejo ostati brez poklica. Ljubljana, revija Vzgoja.

2.9.1 Preventivni ukrepi za preprečevanje osipa v poklicnem in strokovnem izobraževanju

S pomočjo sredstev Evropskega socialnega sklada smo na Centru RS za poklicno izobraževanje pripravili projekt za zmanjševanje in preprečevanje osipa, ki smo ga poimenovali Preventivni ukrepi za preprečevanje osipa (v nadaljevanju PUPO). V okviru projekta smo razvili preventivne ukrepe za preprečevanje osipa.³ Predlagani preventivni ukrepi so nastali na podlagi skrbne proučitve modelov, strategij in metod ter t. i. »dobrih praks« na področju obravnavane problematike različnih držav članic Evropske unije in poznavanja lastnega sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja ter aktualne šolske zakonodaje. Razdeljeni so na tri ravni preventive:

- > >> primarne preventivne ukrepe – ti zajemajo tako svetovalno delo pred vstopom v šolo kot tudi delo s celotno populacijo v začetku šolanja v srednji šoli, da bi preprečili pojavljanje težav;
- > >> sekundarne preventivne ukrepe – intervencija srednje šole na začetni ravni težav;
- > >> terciarne preventivne ukrepe – nanašajo se na preprečevanje širjenja težav.

Če vsi ti ukrepi niso učinkoviti, lahko šole z dodatnimi ukrepi pomoči potrebne dijake napotijo na ustrezne druge institucije in pomagajo preprečiti socialno izključenost.

Predlagani ukrepi izhajajo iz številnih razlag in predpostavk o najpomembnejših dejavnikih oz. razlogih, ki vplivajo na osip.⁴

Poglavitni namen projekta je uvajanje in sistematično spremljanje izvajanja in učinkovitosti preventivnih ukrepov na 20 poklicnih in strokovnih šolah v Sloveniji.

Konec leta 2004 so v projekt vključene šole pripravile celostne programe za preprečevanje osipa oz. programe za implementacijo predlaganih preventivnih ukrepov. Šolski strokovni timi so oblikovali razvojne in izvedbene načrte, ki so vsebovali vizijo uresničevanja programa na šoli in cilje, ki naj bi jih z izvajanjem preventivnih ukrepov dosegli oz. uresničili. V primerjavi s predlaganimi ukrepi so identificirali tiste ukrepe, ki jih na šoli že izvajajo, in tiste, ki jih ne. Razmišljali so o ovirah in načinih premagovanja le-teh. Z začetkom šolskega leta 2005/06 so se programi na šolah začeli uresničevati. V tem času je bila pripravljena tudi metodologija za spremljanje izvajanja in učinkovitosti preventivnih ukrepov. Spremljanje smo razdelili na dve obdobji, in sicer: september 2005–marec 2006 in marec–september 2006. V spremljavi smo kombinirali kvalitativne in kvantitativne raziskovalne pristope.

³ Projekt je potekal v okviru Razvojnega programa za uveljavitev Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja.

⁴ Nasplo velja, da gre pri osipu za prepletanje treh skupin dejavnikov:

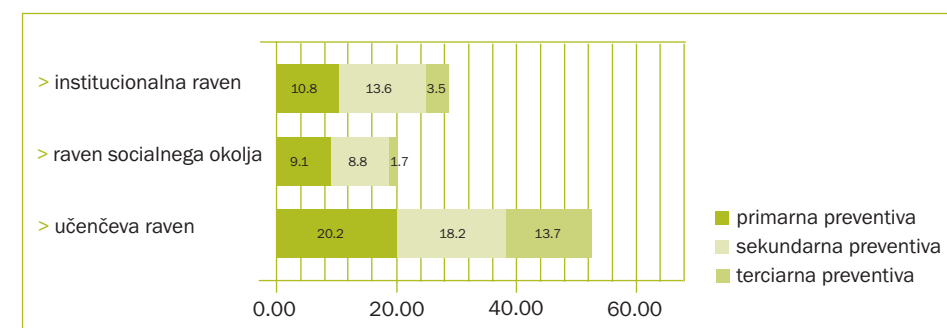
- > >> osebni/učenec: nižje sposobnosti od potrebnih, neustrezne učne navade, pomanjkanje interesa za poklic, nizki cilji, ambicije itn.;
- > >> socialno-kulturni: malo spodbud in zanimanja staršev, nizka pričakovanja staršev, malo denarne podpore itn.;
- > >> institucionalni: struktura programov, organizacija izvajanja, didaktične metode, metode preverjanja in ocenjevanja znanja itn.

2.9.2 Delne ugotovitve spremljanja⁵ (prvo obdobje izvajanja preventivnih ukrepov)

Glede na naravo ukrepov, ki so bili izvedeni v okviru projekta, je takoj v začetku treba opozoriti, da so ukrepi raznovrstni tako v razponu, na katerih ravneh delujejo in katere ciljne skupine zajemajo, kot tudi po načinu izvedbe.

Izhodišče analize je kategorizacija izvedenih preventivnih ukrepov po ravneh preventive ter ravneh, ki so neposredno povezane s skupinami dejavnikov, ki pripeljejo do osipa.

Grafikon 4 : Razdelitev izvedenih preventivnih ukrepov po ravneh

Grafikon 5 : Razdelitev izvedenih preventivnih ukrepov po ravneh

Porazdelitev izvedenih ukrepov kaže, da je bilo največje število preventivnih dejavnosti izpeljanih na primarni in sekundarni ravni. Prevladujejo dejavnosti, ki postavljajo v ospredje učenca in njegove potrebe.

⁵ Poročilo o spremljanju izvajanja in učinkovitosti preventivnih ukrepov je v pripravi.

Najpogosteje izpeljani preventivni ukrepi po posameznih ravneh in posameznih področjih so:

učenčeva raven:

- > >> dejavnosti za uspešno socialno integracijo dijakov,
- > >> dejavnosti za osebnostni in socialni razvoj dijakov,
- > >> dejavnosti za izboljšanje kakovosti poučevanja ter upoštevanja značilnosti in potreb dijakov;

raven socialno-kulturnega okolja:

- > >> sodelovanje šole s starši,
- > >> sodelovanje šole z lokalnim okoljem;

institucionalna raven:

- > >> organizacija dela šole, pedagoško vodenje šole, sodelovanje med strokovnim osebjem v šoli;
- > >> dejavnosti za izboljšanje kakovosti procesov učenja.

Najučinkovitejši ukrepi po posameznih področjih po mnenju šolskih strokovnih timov so:

dejavnosti za uspešno socialno integracijo dijakov:

- > >> spoznavne dejavnosti ob začetku šolskega leta, npr. spoznavni piknik,
- > >> razredne ure, namenjene medsebojnemu spoznavanju,
- > >> socialne igre;

dejavnosti za osebnostni in socialni razvoj dijakov:

- > >> motivacijske delavnice na temo samopodobe,
- > >> interakcijske vaje;

dejavnosti za izboljšanje kakovosti poučevanja ter upoštevanja značilnosti in potreb dijakov:

- > >> delavnice na temo učenje učenja,
- > >> individualni načrti izobraževanja;

sodelovanje šole s starši:

- > >> tematske delavnice za starše,
- > >> za starše in dijake;

sodelovanje šole z lokalnim okoljem:

- > >> organizacija dela šole,
- > >> pedagoško vodenje šole,

sodelovanje med strokovnim osebjem v šoli:

- > >> tedenska srečanja oddelčnega učiteljskega zbora,
- > >> redna srečanja razrednika z posameznimi učitelji;

dejavnosti za izboljšanje kakovosti procesov učenja:

- > >> sprotno spremljanje učnega uspeha in izostankov dijakov po posameznih predmetih,
- > >> preverjanje prejšnjega znanja po posameznih predmetih.

Kljub veliki angažiranosti vključenih šol in učiteljev izbranih oddelkov so se pri izvajanju posameznih ukrepov na posameznih šolah pojavile težave. Najpogosteje navedene težave so: nemotiviranost dijakov za sodelovanje pri dejavnostih, nemotiviranost staršev za sodelovanje, nemotiviranost učiteljev za uvajanje oz. izvajanje sprememb ter premajhno vrednotenje razrednikovega dela.

Po enem letu izvajanja preventivnih dejavnosti v praksi 20 šol še ne moremo govoriti o konkretnem zmanjšanju osipa, lahko pa govorimo o številnih kvalitativnih spremembah, ki se po mnenju učiteljev in svetovalnih delavcev kažejo na različnih ravneh. Te so ugodno ozračje v razredih in šoli, večja povezanost in sodelovanje učiteljev, boljši odnosi med učitelji in dijaki, učitelji in starši ter med dijaki samimi, boljše občutenje sprejetosti, varnosti, zaželenosti in zaupanja pri dijakih.

Iz vsega napisanega sledi, da je treba nameniti več sredstev in delovanja za podobne projekte, v katerih se sodelujoči sproti učimo, kako je najbolje organizirati, spodbujati, motivirati, svetovati, se vzajemno prilagajati, in vse to s ciljem, da institucijo šole prelevimo v prijazno ustanovo, ki je močno vpeta v lokalno okolje, predvsem pa, da so prakse v rabi delno nastale v sodelovanju z dijaki – tudi njihovimi željami in potrebami.

2.10 Publicistična dejavnost

- > >> Danuša Škapin

V podporo lažjemu in bolj kakovostnemu širjenju védenja o novih konceptih v poklicnem in strokovnem izobraževanju smo zastavili serijo strokovnih publikacij, ki smo jo razdelili na tri sklope:

- > >> POTI – metodologije;
- > >> STOPNIČKE – spremljave;
- > >> RDEČA NIT – transverzalne dejavnosti, ki se kot rdeča nit vlečejo skozi vse naše delo.

V sklopu publikacij Poti so izšle tele publikacije:

- > >> metodološki priročnik **Kurikul na nacionalni in šolski ravni v poklicnem in strokovnem izobraževanju,**
- > >> **Razvoj sistema za priznavanje neformalno in informalno pridobljenega znanja učiteljev v poklicnem izobraževanju,**
- > >> **Povezovanje praktičnega izobraževanja v šoli in v delovnem procesu,** priročnik za izvedbo praktičnega usposabljanja z delom,
- > >> priročnik **Ocenjevanje v novih programih srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja,**
- > >> dvojezična publikacija **Uvajanje podjetništva v srednje poklicno in strokovno izobraževanje,**
- > >> **Priprava izvedbenega kurikula – primera dobre prakse,**
- > >> **Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju,** priporočila šolam za izvajanje samoevalvacije,
- > >> **Ostani v šoli!**, priročnik z opisom dobrih praks na področju preprečevanja šolske neuspešnosti,
- > >> **Načrt preverjanja in ocenjevanja znanja.**

V sklopu Stopničke sta izšli **Prvo in drugo poročilo o poteku poskusnega izvajanja izobraževalnega programa Avtoserviser.**

V sklop Rdeča nit se poleg rednih vsakoletnih publikacij Centra uvršča poročilo o projektu **TTCOMnet**. Vse publikacije so v elektronski obliki dostopne tudi na spletni strani Centra RS za poklicno izobraževanje.

Zunaj treh sklopov sta nastala dva priročnika za učitelje:

- > >> **Projektno delo**, gradivo za učitelje z napotki za izvedbo projektne dela in praktičnimi primeri, ter
- > >> **Razumevanje podjetniškega načina življenja**, priročnik, namenjen tako učiteljem podjetništva kot tudi vsem drugim učiteljem, ki želijo v učnem procesu razvijati podjetniško razmišljanje in podjetniško kulturo.

Sredstva Evropskega socialnega sklada pa smo izkoristili tudi pri sofinanciranju **nastajanja učnega gradiva** na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja. Nastalo je raznoliko učno gradivo, od klasičnih učbenikov (npr. Farmaceutvska kemija, Programiranje CNC strojev), priročnikov (npr. priročnik za uporabo programa Pro-Engineer Wildfire, priročnik Tehnologija grafičnih procesov), delovnih listov (npr. Vaje za hematologijo, delovni listi za snovanje in konstruiranje v programu Strojni tehnik) pa do e-gradiva (simulacijski programi za področje optike, e-gradivo za farmakognozijo) in izobraževalnih filmov (Tehnika premikanja bolnika oz. varovanja, Zdravstvena nega, Gospodinjstvo in hranoslovje). Za programe Mizar, Tapetnik, Steklar in Oblikovalec stekla je nastala cela vrsta različnega učnega gradiva, ki je namenjeno zbiranju v t. i. učni mapi, prožni obliki učnega gradiva, ki ga dijaki dopolnjujejo v skladu z zahtevami stroke, potrebami lokalnega okolja in lastnimi interesi. Nekaj od tega gradiva smo izdali s pomočjo založb, večina pa ga je dostopna na spletni strani Centra.

Pričakujemo lahko, da bo priprava učnega gradiva pomembna dejavnost pri nadaljnjem razvoju programov poklicnega in strokovnega izobraževanja, zaželeno pa bo širše zasnovano gradivo, ki se bo prilagajalo potrebam izobraževanja v različnih okoliščinah. Izkoristiti je treba možnosti, ki jih prinaša elektronski medij, in klasične učbenike dopolniti s prožnejšim učnim gradivom v elektronski obliki. To pa je vsekakor izziv za novo obdobje črpanja sredstev iz Evropskega socialnega sklada.

2.11. Nacionalno informacijsko središče za poklicne kvalifikacije

> >> Mag. Tanja Logar

Nacionalno informacijsko središče za poklicne kvalifikacije (v nadaljevanju NRP) združuje različne spletne strani in spletne baze podatkov, ki dajejo potencialnim uporabnikom informacije s področja poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja.

NRP združuje spletno stran Centra za poklicno izobraževanje (www.cpi.si), podatkovne baze, ki delujejo v okviru NRP-ja (baza poklicnih standardov, baza katalogov strokovnih znanj in spretosti, baza izvajalcev postopkov preverjanj in potrjevanj za NRP – www.nrpslo.org) ter druge koristne informacije s področja poklicnih kvalifikacij.

Pomemben del informacijske podpore so tudi druge spletne strani, npr. spletna stran nacionalnega Centra Europass (www.europass.si) in nacionalnega observatorija Slovenije (www.refer-net.si).

Sredstva evropskega socialnega sklada so nam omogočala, da smo pripravili veliko novosti na področju srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja. Vse te informacije smo po najhitrejši mogoči poti prenesli širši strokovni in laični javnosti, pri tem pa smo s pridom izkoristili informacijsko podporo, ki je na Centru že obstajala in smo jo tako dopolnjevali. Rezultati, ki so nastali v okviru projektov, financiranih iz sredstev evropskega socialnega sklada, bodo tudi v prihodnosti na medmrežju dostopni vsem, ki jih to zanima. Tako bomo oblikovali kakovosten arhiv tekočih in dokončanih projektov ter njihovih rezultatov, ki bo koristno orodje tako zaposlenim na Centru kot vsem drugim akterjem v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju (učitelji, ravnatelji, interesne skupnosti, dijaki, starši in drugi).

2.12 Mobilnost Europass

> >> Boštjan Košorok

Evropski svet je v okviru cilja zaposlenosti ter gospodarskega razvoja socialne družbe v začetku tisočletja na evropskih srečanjih opredelil poglobilni cilj: do leta 2010 postati najhitreje rastoča gospodarska družba, temelječa na inovativnosti in znanju. Širjenje mej Evropske unije je v skupni geografski prostor prineslo ne samo možnosti večjega zaposlovanja delovne sile ter izrabe človeškega potenciala, temveč tudi povečanje mobilnosti, ki ostaja eden ključnih izzivov tako za Evropsko skupnost v celoti kot za vse njene članice.

Preselitev v drugo državo zaradi dela je lahko zelo koristna izkušnja, tako s poklicnega kot osebnega vidika, vendar tega ni vedno lahko storiti. Prva ovira je najti službo na neznanem trgu dela. Zgoditi se lahko, da se v državi gostiteljici ne priznajo kvalifikacije in izkušnje delavcev ali pa se od delavcev zahteva, da že imajo določeno stopnjo znanja jezika države gostiteljice. Navsezadnje je selitev v drugo državo povezana tudi z neizogibnimi upravnimi, pravnimi in osebnimi stroški. Poglobilni izziv, s katerim se spopada Evropa danes, je torej vprašanje, kako olajšati mobilnost z zmanjšanjem preostalih ovir, naj bodo pravne, praktične ali družbene/vedenjske.

V ta namen je bilo na evropski ravni razvito orodje, poimenovano Europass, enotna mapa dokumentov, ki posamezniku omogoča celostno predstavitev nabora znanja in kompetenc. Nad vse uporaben instrument je v vseh državah članic Evropske unije na voljo od leta 2005 in obsega za zdaj pet dokumentov (življenjepis, mobilnost, priloga k diplomu, priloga k spričevalu in jezikovna izkaznica), ki so na voljo v elektronski in papirni obliki ter z enotnim logotipom v vseh

članicah Evropske prispevajo k boljšemu razpoznavanju in posledično lažji mobilnosti njenih lastnikov.

Na Centru RS za poklicno izobraževanje (www.cpi.si) menimo, da je pet dokumentov, ki izboljšujejo preglednost in s tem posameznikovo mobilnost, namenjenih lajšanju prikaza posameznikovega doseženega znanja na uniformni in transparentni način. Center RS za poklicno izobraževanje je z vzpostavitvijo Centra Europass (www.europass.si) prevzel vlogo nacionalnega koordinatorja ter se s tem zavezal doseganju pomembnih ciljev evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja v zadnjem desetletju. Na področju izboljšanja transparentnosti, tj. preglednosti, ter lažje berljivosti kvalifikacij in kompetenc (tako visokošolskih kot tudi poklicnih in strokovnih) daje Center Europass sredstva za lajšanje mobilnosti študentov, dijakov/vajencev in delovne sile. Zaradi lažje in učinkovitejše predstavitve znanja, spretnosti in kompetenc ta center skupaj s socialnimi partnerji razvija dokument Prilogo k spričevalu in koordinira izdajanje dokumenta Europass mobilnost. Vključeni v pobudo Europass se zavedamo, da bo postala na skupnem trgu dela in izobraževanja raznolike Evrope učinkovita in dobra predstavitev kvalifikacij in kompetenc eno od najpomembnejših sredstev za doseganje zelenih poklicnih ciljev. Posameznikom je tako ponujeno orodje pri nastajanju resničnega evropskega prostora vseživljenjskega učenja, za spodbujanje zaposlovanja in zmanjševanje revščine ter za pomoč pri spodbujanju dejavnega evropskega državljanstva.

Ponujanje Europassa kot orodja za ustvarjanje boljšega okvirja mobilnosti v podporo izobraževanju in usposabljanju v Evropski uniji prispeva k doseganju na znanju temelječega gospodarstva, ki je odločilnega pomena za ustvarjanje delovnih mest, trajnostni razvoj ter raziskave in inovacije v državah članicah. Večja mobilnost je bistvena, če želi Evropa doseči svoj cilj in boljšo izrabljenost ponujenih delovnih mest. Evropska strategija zaposlovanja pri tem podpira prizadevanja držav članic za izvajanje strukturnih reform na nacionalnih trgih dela, ter s pomočjo reform skuša doseči, da bi bili čim bolj izrabljeni človeški potenciali in ustvarjena nova delovna mesta. Delavci z izkušnjami zaposlitvene mobilnosti so ponavadi bolje usposobljeni za obvladovanje sprememb; spremembe pa lahko pomagajo razviti nove spretnosti in znanje, zvečajo zadovoljstvo z delom ter povečajo možnosti prihodnjih zaposlitev. Pot za prikaz pridobljenih sposobnosti in kompetenc je lahko tudi Europass.

2.13 Uveljavljanje in spodbujanje poklicnega in strokovnega izobraževanja

> >> Mag. Miha Lovšin

Zamisel ni nova, se je pa do sedaj večinoma opredeljevala kot promocija poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja. Področje poklicnega in strokovnega izobraževanja je bilo posebej predstavljano na Dnevih slovenskega izobraževanja (1993–2000) v Ljubljani ter Festivalu vzgoje in izobraževanja 2001 v Celju. Od leta 1996 sta Obrtna zbornica Slovenije in Center RS

za poklicno izobraževanje organizirala predstavitve poklicev tudi na Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju.

Sčasoma so potrebe, predvsem pa dejstvo, da število vpisanih v programe poklicnega in strokovnega izobraževanja nenehno upada, prerasle koncept teh predstavitev. Zato je enajst partnerskih institucij, ki so vključene v proces izobraževanja in zaposlovanja, leta 2003 oblikovalo programski svet kot osnovo za dolgoročno in učinkovito komunikacijsko podporo promociji poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja. Imenovano delovno telo je na nacionalni ravni vodilo, nadziralo in usklajevalo projekt regijske promocije poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja. Izpeljane so bile številne celostne regijske predstavitve. V posameznih podjetjih so tudi potekale predstavitve poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja, namenjene učencem višjih razredov osnovne šole in njihovim staršem. Izdano je bilo tudi informacijsko gradivo o izobraževalnih programih poklicnih in strokovnih šol.

V šolskem letu 2005/06 so poleg že omenjenih predstavitev in izdanega informacijskega gradiva v kontekstu promocije poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja potekale tudi dejavnosti: pregled regionalnih poklicnih potreb na trgu dela še posebej za področje tehnike, zbiranje podatkov o stanju vpisa v izobraževalne programe po področjih, izvedba ankete o promociji poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja v vseh slovenskih regijah.

Prelomnica je bila leto 2006, ko je minister za šolstvo in šport imenoval medresorski Programski svet za promocijo poklicev. Ta pomeni nadgradnjo delovnemu telesu, ustanovljenem leta 2003. Povečini v vlogi glavnega nosilca dejavnosti je član tega sveta tudi Center RS za poklicno izobraževanje.

V tem času so nastali različni dokumenti, ki evalvirajo že izpeljane akcije za promocijo poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja. Ugotovitve lahko na kratko povzamemo:

- > >> učenci in njihovi starši so bili z izpeljanimi akcijami promocije poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja zadovoljni in so dobili potrebne informacije o nadaljnjem izobraževanju;
- > >> najprivlačnejše pri učencih so praktične predstavitve;
- > >> navzočnost delodajalcev pri promocijskih dejavnostih je izrednega pomena za učence in njihove starše;
- > >> promocijske akcije na šolah je treba izvajati usklajeno in nepretrgoma.

Dejavnosti za promocijo poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja potekajo torej že več kot desetletje, še posebno načrtno pa od leta 2003. Učenci in njihovi starši so z načinom promocije zadovoljni. Ne glede na to pa število dijakov, vpisanih v programe poklicnega in strokovnega izobraževanja, še vedno upada. Ob tem se ponuja vprašanje dosega oz. učinka še tako skrbno premišljene akcije promocije poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja. Hkrati pa tako vprašanje odpira možnost o ponovnem premisleku Sporočila iz Maastrichta. Kje so torej še možnosti za povečanje ugleda poklicnega in strokovnega izobraževanja in predvsem za povečanje zanimanja za tovrstno izobraževanje?

Na videz nepomembna sprememba formulacije iz **promocije poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja v uveljavljanje in spodbujanje poklicnega izobraževanja** odpira možnost za razmišljanje zunaj okvirov zaprtega kroga rivalstva med splošnimi izobraževalnimi programi in programi poklicnega in strokovnega izobraževanja. Dejstvo je, da se obe vrsti izobraževalnih programov med seboj razlikujeta in da se že tradicionalno za ene in druge odločata različni ciljni skupini. Prav to je lahko prednost za izobraževalne programe poklicnega in strokovnega izobraževanja, hkrati pa od teh programov zahteva prilagoditve v še tesnejšem sodelovanju z delodajalci, uvajanju drugačnih oblik pouka, ohranjanju ravni zahtevnosti programov, še bolj usposobljenih svetovalnih delavcev, večanja možnosti za vključevanje tujcev, brezposelnih, osi-
pnikov ipd.

Na vprašanje o dosegu oz. učinku promocije poklicev in poklicnega in strokovnega izobraževanja sicer še vedno nismo odgovorili, je pa zagotovo, da lahko ob takih in še mnogih drugih dejavnostih za uveljavljanje in spodbujanje poklicnega izobraževanja, promocija zgolj pridobiva kredibilnost pri učencih in njihovih starših.

Vse to pa zahteva ob podpori na državni ravni zainteresirano in usposobljeno strokovno javnost ter seveda dobre finančne temelje. Država izkazuje ozaveščenost na tem področju z namenjanjem proračunskih sredstev, hkrati pa sredstva Evropskih strukturnih skladov omogočajo pomemben dodatni vir za izvajanje dejavnosti za uveljavljanje in spodbujanje poklicnega izobraževanja.

2.14 Mednarodno sodelovanje

> >> Mag. Mirjana Kovač

Mednarodne dejavnosti Centra so usmerjene v:

- > >> bilateralno sodelovanje s sorodnimi institucijami (CINOP, BIBB itn.),
- > >> projekte Evropske komisije, Direktorata za izobraževanje in kulturo,
- > >> sodelovanje z državami jugovzhodne Evrope,
- > >> projekte Leonardo da Vinci,
- > >> povezovanje v mednarodne mreže: Cedefop, ReferNet, Teacher Training Network ...

Začetki mednarodnega sodelovanja segajo v leto 1997, v bilateralno sodelovanje s sorodnimi institucijami v Italiji in Avstriji in v Evropi.

Leto 1998 je še posebno pomembno, ker je Slovenija začela sodelovati v projektu Leonardo da Vinci in do 31. marca 1998 prijavila tri projekte, kot partnerice pa so se slovenske organizacije vključile v 21 projektov. Tudi Center je prijavil svoj prvi projekt z naslovom Regular Forecasting of the Training Needs: comparative analysis, elaboration and application of methodology. Svoje znanje in izkušnje je Center že leta 1999 prenašal v druge države, ki so potrebovale

strokovno pomoč. Skupaj s CINOP-om – Centrom za razvoj inovacij na področju izobraževanja iz Nizozemske, je dajal strokovno pomoč Latviji na dveh področjih: pri razvoju partnerstva v poklicnem in strokovnem izobraževanju in pri vzpostavitvi Centra za poklicno izobraževanje.

V letih 2000/01 je bilo v okviru priprave na uvajanje Evropskega socialnega sklada ustanovljeno Nacionalno izobraževalno središče (NTI), ki je prevzelo naloge izobraževanja in obveščanja o pomenu evropskih socialnih skladov. Za to obdobje je bila značilna vrsta bilateralnega sodelovanja:

- > >> z Univerzo Durham iz Velike Britanije na področju uvajanja podjetništva,
- > >> z nizozemskim inštitutom CINOP pri uvajanju modularizacije kurikula in certifikatnega sistema,
- > >> z danskim Holstebro Technical College pri pripravah na projekte ESF.

V obdobju 2001/02 se je bilateralno sodelovanje nadaljevalo in se še razširilo z nemško institucijo GTZ, kjer smo ob pomoči nemškega strokovnjaka uvajali metodo Leittext v program Ekonomski tehnik. Center je razširil sodelovanje v projektih Leonardo da Vinci:

- > >> Craft to Technology and Technology to Craft (CITTIC), v katerem naj bi skupaj s Steklarsko šolo iz Rogaške Slatine in tujimi partnerji razvili nov učni program s področja steklarstva,
- > >> projekt VirtuOrientation, ki je bil namenjen razvoju poklicne orientacije v poklicnih in strokovnih šolah,
- > >> vloga jezikovnih kompetenc pri zaposlovanju in mobilnosti delovne sile,
- > >> vpeljevanje inovacij v mala in srednja podjetja (INNOBA).

V letih 2002–2003 je na bilateralni ravni z Nizozemsko potekal projekt Qualifying for Europe, namenjen mednarodni primerljivosti in priznavanju poklicev ter usklajenosti teh s potrebami gospodarstva. V okviru projektov Sokrates je Center sodeloval v projektu Wizard Toolbox, katerega cilj je bil izdelati fleksibilna orodja za izobraževanje in usposabljanje najranljivejših skupin.

V letih 2003–2004 je bil poudarek mednarodnega sodelovanja Centra na izboljšanju preglednosti in primerljivosti poklicnih kvalifikacij ter kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, povezovanju formalnega in neformalnega znanja ter izobraževanju in strokovnem spopolnjevanju učiteljev. V skladu z omenjenimi smernicami je Center sodeloval v projektu Phare – Usposabljanje – ključ do večje zaposljivosti, v katerem so se usposabljali brezposelni v gradbeništvu. V okviru programa Leonardo da Vinci so potekali tile projekti: Training of Trainers – AGETT, ki je bil namenjen usposabljanju svetovalcev v izobraževanju odraslih, Total Councelling, s pomočjo katerega smo razvili model celostnega informiranja in svetovanja mladim, ki niso vključeni v izobraževalni sistem ali na trg dela, EuroCertStaff, ki je bil usmerjen v certificiranje kakovosti v malih in srednjih podjetjih, ki se ukvarjajo s storitveno dejavnostjo (frizerji, kemične čistilnice ...).

V letih 2004–2005 se je Center kot partner vključil v nove projekte Leonardo da Vinci: Evropski poklicni profil – ekološki predelovalec odpadkov (RecyOccupation), Izkušveni pristop k analizi kemiji za poklicne šole, Spodbujanje vseživljenjskega učenja skozi priznavanje nefor-

malno in priložnostno pridobljenih znanj na področju trgovine.

V obdobju 2005–2006 se je mednarodna dejavnost Centra razširila tudi na države jugovzhodne Evrope, predvsem v Makedonijo, Bosno in Hercegovino, Črno goro in Srbijo v obliki strokovne pomoči pri razvoju poklicnega in strokovnega izobraževanja in študijskih obiskov. Med projekti Leonardo da Vinci so bili projekt Izgradnja evropskega potnega lista transparentnosti sistema vrednotenja priloge k spričevalu (B.E.A.T.R.I.C.) – študija dobre prakse v gostinstvu in projekt Kakovost v poklicnem in strokovnem izobraževanju (QUTE), kjer so bili razviti instrumenti samoevalvacije v poklicnih in strokovnih šolah.

Leta 2006 je bil v okviru Phare 2003 dokončan projekt TTCOMNet – osnovni instrument uvajanja koncepta vseživljenjskega učenja na področju izobraževanja in usposabljanja učiteljev, ki je bil usmerjen v osebnostni in poklicni razvoj učiteljev. Center se je kot partner pridružil nekaterim projektom Leonardo da Vinci ter kot partner v konzorciju z institucijami iz Grčije in Avstrije kandidiral na razpis za podporo razvoju vseživljenjskega izobraževanja v Makedoniji.

Implementacija rezultatov mednarodnih projektov v sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja

Sodelovanje v mednarodnih projektih predstavlja laboratorij različnih inovacij, razvija partnerstvo na mednarodni ravni, omogoča izmenjavo izkušenj ter spoznavanje primerov dobrih praks, omogoča pa tudi osebnostno in poklicno rast zaposlenih na Centru. Vse to prispeva k razvoju poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja.

Prenos izidov projektov v prakso je razviden iz naslednje preglednice:

Preglednica 3: Prenos izidov projektov v razvoj sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja

Zap.št.	Projekt	Prenos znanja v sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja
1.	Qualifying for Europe	Razvite strokovne podlage za medsebojno priznavanje kvalifikacij, tudi tujih
2.	Wizard Toolbox	Razvita orodja za izobraževanje in usposabljanje ranljivih skupin v družbi. Orodja v obliki priročnika posredovana PUM-om.
3.	Phare 2000 – Usposabljanje – ključ do večje zaposljivosti, v katerem so se usposabljali brezposelni v gradbeništvu za poklic zidar v savinjski regiji	Razviti trije katalogi standardov strokovnih znanj in spretnosti za poklic zidar na tretji ravni zahtevnosti. To so edini katalogi, ki omogočajo certificiranje na področju gradbeništvu. Vsi brezposelni, ki so bili udeleženi v projektu, so dobili zaposlitev.
4.	AGETT	Razvit 40-urni program svetovanja za izobraževanje odraslih, ki ga izvaja ACS, uporablja se tudi pri usposabljanju za svetovalce v postopku preverjanja in potrjevanja NPK, ki ga izvaja CPI.

5.	Total Counselling	Izdelan priročnik Total Counselling Vzpostavljena mreža pomoči mladim, http://cpi.ism.si .
6.	Virtuorientation	Izdelan prvi slovenski spletni portal, kjer so na enem mesu zbrane celostne informacije s področja izobraževanja in zaposlovanja. www.virtuorientation.ne
7.	Bilateralno sodelovanje z Univerzo Durham – vpeljevanje podjetništva	Izpeljana usposabljanja učiteljev. Izdelano učno gradivo Podjetno v svet poklicnega izobraževanja, Delam za sebe, Razumevanje podjetniškega načina življenja
8.	Sodelovanje s CINOP-om – Centrom za inovacije v izobraževanju, ki je bilo vzpostavljeno v programu Phare MOCCA	Strokovna pomoč Centru pri uvajanju modularizacije kurikula, certifikatnega sistema ter notranje organizacije in sistemizacije Centra
9.	Spodbujanje vseživljenjskega učenja s priznavanjem neformalno in priložnostno pridobljenega znanja	Uporabljena mednarodna primerjava izobraževalnih programov na področju trgovine
10.	QUTE – kakovost v poklicnem in strokovnem izobraževanju	Izdelana računalniška aplikacija za izvajanje samoevalvacije, ki jo uporabljajo: Šolski center Velenje, poskusno 12 biotehniških šol in Šolski Center Kranj
11.	Evropski poklicni profil-Ekološki predelovalec odpadkov	Izdelana NPK za manipulanta/ko odpadkov, manipulanta/ko nevarnih odpadkov, upravljavca/ko strojev in naprav za ravnanje z odpadki, izobraževalni program okoljevarstveni tehnik se pripravlja
12.	TTCOMNet – temeljni koncept uvajanja vseživljenjskega učenja	V testiranju je on-line aplikacija prijave na seminarje stalnega strokovnega spopolnjevanja učiteljev

3. Sklep in pogled naprej

> >> Mag. Mirjana Kovač

S pomočjo sredstev Evropskega socialnega sklada smo v programskem obdobju 2004–2007 na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja naredili kar nekaj razvojnih premikov v:

- > >> posodabljanju in razvoju izobraževalnih programov,
- > >> usposabljanju učiteljev v srednjih poklicnih in strokovnih šolah, ravnateljev, poklicnih svetovalcev itn.,
- > >> zagotavljanju kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju s poudarkom na razvoju modela samoevalvacije,
- > >> spremljavanju izobraževalnih programov, ki dajejo koristne povratne informacije za zagotavljanje večje prožnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja v skladu s potrebami gospodarstva.

V nadaljevanju navajamo samo nekaj razvojnih dosežkov programskega obdobja 2004–2007:

- > >> razvitih je bilo več kot 300 poklicnih standardov, ki so podlaga za pripravo izobraževalnih programov, pa tudi katalogov za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije;
- > >> podeljenih je bilo več kot 15 000 certifikatov nacionalnih poklicnih kvalifikacij za različna strokovna področja;
- > >> pripravljene so bili izobraževalni programi po posameznih strokovnih področjih: tekstil in konfekcija, oblikovanje in fotografija, kemija in steklarstvo, optika, tiskarstvo in multi-medija, promet in logistika, kozmetika, frizerstvo, poslovanje in uprava, zdravstvena nega, zobozdravstva, farmacija in laboratorijska medicina, mehatronik, računalništvo, lesarstvo in gostinstvo;
- > >> nastala je tudi raznoliko učno gradivo: od klasičnih učbenikov do delovnih listov, e-gradiv ter izobraževalnih filmov;
- > >> izpeljanih je bilo skoraj 260 programov izobraževanja in usposabljanja;
- > >> izobraževanja in usposabljanja za uvajanje novih programov se je udeležilo več kot 6000 udeležencev.

Center RS za poklicno izobraževanje bo nadaljnje razvojne dejavnosti na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, v novem programskem obdobju od 2007 do 2013 usmeril predvsem v:

- > >> razvoj in posodabljanje sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja za zagotavljanje boljše kakovosti v izobraževanju v skladu s potrebami gospodarstva;
- > >> razvoj posameznika, to je kakovostno in sistematično usposabljanje učiteljev in drugih izobraževalcev.

Nadaljnji razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja mora biti usmerjen v celostni pristop k razvoju programov izobraževanja in usposabljanja, od priprave poklicnih standardov za celotno poklicno področje do priprave programa izobraževanja in usposabljanja, do uvajanja novosti ter spremljanja udejanjanja teh v realnem okolju. Tako bomo v procesu izobraževanja in usposabljanja razvijali celostno usposobljenega posameznika, ki bo zmožen učinkovito, uspešno in odgovorno obvladovati naloge na posameznem poklicnem področju. Zato je treba posameznikove zmožnosti razvijati v vseh dimenzijah: kognitivni, funkcionalni in etični.

Za uresničevanje vseh ciljev na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja bodo naše razvojne naloge usmerjene tudi v priznavanje neformalnega znanja ter povezovanje šolskega in certifikatnega sistema v luči vseživljenjskega učenja in priprave nacionalnega ogrodja kvalifikacij.

Krepitev kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju ostaja eden izmed ključnih razvojnih ciljev. Koncept zagotavljanje kakovosti temelji na skupnem evropskem okvirju zagotavljanja kakovosti, to je: načrtovanje, implementacija, evalvacija ter povratna informacija in morebitne predloge za izboljšave.

Izobraževanje, usposabljanje in stalno strokovno spopolnjevanje vseh udeležencev v procesu izobraževanja in usposabljanja je dobra podlaga za oblikovanje celostnega sistema zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Kakovostno in sistematično usposabljanje učiteljev in drugih izobraževalcev pomaga razviti tiste potencialne, ki zagotavljajo uspešno in odgovorno delo v sodobni družbi.

Kakovostnega poklicnega izobraževanja pa ni mogoče razvijati brez krepitev zavedanja o pomenu poklicnega izobraževanja, s poudarkom na deficitarnih in drugih perspektivnih poklicih. Zato bodo nadaljnje dejavnosti vsekakor usmerjene v informiranje učencev, njihovih staršev in tudi širše javnosti o možnostih poklicnega izobraževanja ter krepitev njegovega ugleda.

In navsezadnje: ne smemo pozabiti na mednarodno sodelovanje, ki v današnjem času prav na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja daje neizmerno možnosti za prenos znanja, primerov dobrih praks in je področje za iskanje novih rešitev. Vključevanje Centra RS za poklicno izobraževanje v različne mednarodne projekte, mreže in povezovanje s sorodnimi institucijami v Evropi je izhodišče za nadaljnje razvojne dejavnosti na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji.

Literatura

- > >> Božič, B. in dr. (2006). Spremljanje novih in prenovljenih izobraževalnih programov Steklar, Oblikovalec stekla, Mlekar in Pomožni administrator. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje. Dosegljivo tudi na: <http://www.cpi.si/ucitelji/kurikulum/spremljanje.aspx>.
- > >> Enotni programski dokument 2004–2006 (2004). Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj.
- > >> Evropska listina kakovosti za mobilnost (<http://eur-lex.europa.eu/>).
- > >> Grašič, S., Zevnik, M. (oktober, 2006). Proces večanja avtonomije učiteljev in šol v prenovljenih programih srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja, ATEE conference.
- > >> Handbook 2005-2006. Jyväskylä Polytechnic, Vocational Teacher Education College, 2005.
- > >> Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja (2001). Center RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Jeznik, K. in dr. (2007). Drugo poročilo o poteku poskusnega izvajanja izobraževalnega programa Avtoserviser. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje. Dosegljivo tudi na: <http://www.cpi.si/files/userfiles/Datoteke/kurikulum/Spremljanje07/2%20porocilo%20o%20spremljanju%20Avtoserviser.pdf>.
- > >> Klarič, T. in dr. (2007). Poročilo o spremljanju 2. generacije novih in prenovljenih izobraževalnih programov »Mehatronik operater, Avtokaroserist, Grafični operater in Frizer«. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje; dosegljivo tudi na: <http://www.cpi.si/ucitelji/kurikulum/spremljanje.aspx>.
- > >> Klarič, T. in dr. (2007). Poročilo o zaključnih izpiti. Ljubljana: Državni izpitni center. Dosegljivo tudi na: http://www.ric.si/ostalo/zakljucni_izpiti/.
- > >> Kunčič, B. Razvoj poklicnih standardov (2005). Zbornik Na poti k poklicu ... in še dlje. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Letni delovni načrt Centra RS za poklicno izobraževanje za leto 2006.
- > >> Mayer, D. in dr. From personal reflection to professional community - Education Queensland Professional Standards for Teachers Evaluation of the 2002 Pilot, <www.education.qld.gov.au>.
- > >> Medveš, Z., Muršak, J. (ur.). (1992). Sistemsko urejanje poklicnega izobraževanja. Zbornik. Ljubljana: Slovensko društvo pedagogov, Andragoško društvo Slovenije: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- > >> Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (www.mddsz.gov.si).
- > >> Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 (2006). Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, delovno gradivo.
- > >> Pevec Grm, S., Škapin, D. (ur.) (2006). Kurikul na nacionalni in šolski ravni v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Metodološki priročnik, Center RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Pevec Grm, S. (2004). Razvijanje kompetenc pomeni odprto šolo v širše okolje in ustvarjati spodbudne okoliščine za učenje. Vzgoja in izobraževanje, let. 35, št. 3, str. 44–46.
- > >> Pravilnik o nomenklaturi poklicev. Uradni list RS 77/2003.
- > >> Priprava poklicnih standardov. Formalne podlage in metodološki pripomočki (2004). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Praprotnik, M. (2005). Projektna zasnova – Promocija poklicev in poklicnega/strokovnega izobraževanja, naravoslovja in tehnike. Interno gradivo Centra RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela. Ur. l. RS, št. 13/2003.
- > >> Predstavništvo Evropske komisije v Republiki Sloveniji (<http://ec.europa.eu/>).
- > >> Skupna vzgojnoizobrazbena osnova v usmerjenem izobraževanju (1979). Ljubljana: Zavod RS Slovenije za šolstvo.
- > >> Smith, M. K. (2005) Competence and competency. <www.infed.org/biblio/b-comp.htm>.
- > >> Smith, M. K. (1999) Learning theory, the encyclopedia of informal education. <www.infed.org/biblio/b-learn.htm>, Last update: January 30, 2005.
- > >> Stopar, M. (2006). Pregled aktivnosti v okviru projekta Promocija poklicev 2005/06. Interno gradivo Centra RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Stopar, M. (2006). Poročilo o delu na področju promocije poklicev za leto 2006. Interno gradivo Centra RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Škapin, D. (ur.) (2007). Vodnik skozi šolsko leto 2006/07. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- > >> Vončina, V. in dr. (2006). Prvo poročilo o poteku poskusnega izvajanja izobraževalnega programa Avtoserviser. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje. Dosegljivo tudi: <http://www.cpi.si/files/userfiles/Datoteke/kurikulum/Spremljanje06/POROCILO.pdf>.
- > >> Žerovnik, V. in dr. (2007). Evalvacija projekta Promocija poklicnega in strokovnega izobraževanja. Ljubljana: Izida.

